

Vjesnik Вісник

Broj 97, 9/2024. / Номер 97, 9/2024.

ISSN 1847-327X

ukrajinske zajednice u Hrvatskoj

української громади в Хорватії

ПАПА ФРАНЦИСК ВВІВ ВЛАДИКУ МИКОЛУ БИЧКА ДО КОЛЕГІЇ КАРДИНАЛІВ

Наймолодший кардинал

7 грудня 2024 року Папа Франциск ввів до Колегії кардиналів нових членів, між якими – єпископ Української Греко-Католицької Церкви в Австралії Микола Бичок, кардинал-пресвітер із титулом Святої Софії.

Як повідомляє пресслужба Мельбурнської єпархії святих апостолів Петра і Павла, оскільки владика Микола Бичок належить до Східної Католицької Церкви, його одяг дещо відрізнявся від традиційного одягу решти кардиналів. Він був одягнений у мантію старокиївської традиції пурпурового кольору з вишитими образами Петра й Павла. А на голові, відповідно до україн-

ської монашої традиції, – кукіль чорного кольору за стилем часів Берестейської унії XVII століття, оздоблений тонкою червоною каймою.

Кардинал Микола Бичок став сьомим кардиналом в історії УГКЦ. До нього цієї гідності удостоювалися патріарх Любомир Гузар (1933-2017), патріарх Мирослав Іван Любачівський (1914-2000), патріарх Йосиф Сліпий (1892-1984), митрополит Сильвестр Сембратович (1836-1898), митрополит Михайло Левицький (1774-1858) та митрополит Ісидор Київський (1385-1463).

IMPRESUM:

Izdavač: Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske
Видавець: Українська громада Республіки Хорватія
Vijeće Europe 204, 32 000 Vukovar
e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
Žiro račun: PBZ HR4823400091110579040

Uredništvo Vjesnika:
Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek
Tel: 098/ 1933-288
e-mail: vjesnikuz@gmail.com
ISSN 1847-327X

“Vjesnik” je dvomjesečnik, izlazi šest puta godišnje

Naklada: 1000 primjeraka

Tisak: Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek

За видавця: Владо Карешин

Za izdavača: Vlado Karešin

Головний редактор: Оксана Мартинюк

Glavni urednik: Oksana Martinjuk

Редакція:

Борис Гралюк, Микола Застрижний, Іван Семенюк,
Віктор Камінський, Оксана Стурко, Олеся Рагуз

Uredništvo:

Boris Graljuk, Nikola Zastrizni, Ivan Semenjuk,
Viktor Kaminskyj, Oksana Sturko, Olesja Raguz

Лектор хорватської мови: Нівес Романек

Lektor hrvatskog jezika: Nives Romanjek

Дизайн та комп'ютерна верстка: Антонія Боруш

Dizajn i kompjuterski prijelom: Antonia Buruš

Novosti iz djelatnosti Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske

- 4 ODRŽAN EDUKATIVNI SEMINAR SAVJETA ZA UDRUGE I USTANOVE NACIONALNIH MANJINA U ORGANIZACIJI STRUČNE SLUŽBE SAVJETA
- 5 NOVI KRITERIJI ZA FINANCIRANJE PROGRAMA UDRUGA NACIONALNIH MANJINA
- 5 У СТОЛИЦІ ХОРВАТІЇ НАПИСАЛИ ДИКТАНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ
- 6 У ЗАГРЕБІ ПРОВЕДЕНІ СЕМІНАРИ ПРОТИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ
- 8 SVETU LITURGIJU U KONKATEDRALI SV. ĆIRILA I METODA U ZAGREBU PREDVODIO IMENOVANI KARDINAL VLADIKA MYKOŁA BYČOK
- 8 СВЯТУ ЛІТУРГІЮ В ЗАГРЕБІ ОЧОЛИВ ПРИЗНАЧЕНИЙ КАРДИНАЛ ВЛАДИКА МИКОЛА БИЧОК

Djelatnost naših društava

- 9 IV MIJHNAPODNIH FECTIBALŲ «ŠEĐRIK» У РІЄЦІ ВІДКРИВ БРАМУ ДЛЯ ЗИМОВИХ СВЯТ
- 11 ODRŽANA V. SMOTRA PJEVAŠKIH ZBOROVA U SLAVONSKOM BRODU
- 11 SVEČANA LITURGIJA ZA OBITELJI U SLAVONSKOM BRODU
- 12 16. VEČER NACIONALNIH MANJINA U BJELOVARU
- 14 ШКОЛЯРІ ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ
- 15 18. MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA „OBİČAJI STAROG ZAVIČAJA” U PLETERNICI
- 16 МАГІЯ РІЗНОМАНІТНОСТІ І КУЛЬТУРИ НА ФЕСТИВАЛІ «АДВЕНТ У ВУКОВАРІ»
- 16 СВЯТИЙ МИКОЛАЙ У ВУКОВАРІ
- 17 «СВЯТИЙ МИКОЛАЮ, ПРИЙДИ ДО НАС ІЗ РАЮ!»
- 18 U LIPOVLJANIMA ZA DJECU ORGANIZIRAN DOČEK SVETOG NIKOLE
- 18 СВЯТИЙ МИКОЛАЙ У ЛИПОВЛЯНАХ
- 19 SVETI NIKOLA U SLAVONSKOM BRODU

Književnost - Література

- 20 ІННА ШТЕФАН-ТОКІЧ: «СТРУНАМИ ДУШІ»

Zanimljivosti

- 23 РІЗДВЯНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ: ЯК ВІДЗНАЧАЮТЬ СВЯТО ТА ЩО СИМБОЛІЗУЄ РІЗДВО
- 25 BOŽIČNE TRADICIJE U UKRAJINI: KAKO SE SLAVI I ŠTO SIMBOLIZIRA BOŽIĆ
- 27 РІЗДВЯНА ЗІРКА І ДІДУХ: СИМВОЛИ УКРАЇНСЬКОГО РІЗДВА
- 28 BOŽIČNA ZVIJEZDA I „DIDUH”: SIMBOLI UKRAJINSKOG BOŽIĆA

Po narudžbi čitatelja

- 29 УЗВАР І КВАС: РІЗДВЯНІ НАПОЇ З ДУШЕЮ ТРАДИЦІЇ
- 29 UZVAR I KVAS: BOŽIČNA PIĆA S DUŠOM TRADICIJE
- 30 УКРАЇНСЬКИЙ БОРЩ: ТРАДИЦІЯ, СМАК, КУЛЬТУРА
- 32 UKRAJINSKI BORŠČ: TRADICIJA, OKUS, KULTURA
- 34 ВЛАДИКА МИКОЛА БИЧОК

NA NASLOVNOJ STRANICI: Микола Бичок, єпископ Єпархії Святих верховних апостолів Петра і Павла із осідком у м. Мельбурн (Австралія)

ODRŽAN EDUKATIVNI SEMINAR SAVJETA ZA UDRUGE I USTANOVE NACIONALNIH MANJINA U ORGANIZACIJI STRUČNE SLUŽBE SAVJETA

deni uvjeti i procedura provedbe javnog poziva uz navođenje onih sadržaja koji ne potpadaju pod programe kulturne autonomije (izdavaštvo, informiranje, kulturne manifestacije, kulturni amaterizam) i bilateralnih ugovora. Kao značajan poticaj predstavnicima udruga i ustanova za daljnji uspješan i učinkovit rad priopćio je kako su u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2025. godinu sredstva za ostvarenje programa kulturne autonomije i bilateralnih programa nacionalnih manjina povećana za 13% u odnosu na 2024. godinu.

Zamjenica predstojnika Stručne službe Savjeta Ida Balić u bitnome je izložila o novinama kriterija kao i postupku na koji će se vršiti prijave programa. Ukazala je na praktična rješenja i primjere s ciljem izbjegavanja pogrešaka koje se kontinuirano javljaju pri provedbi postupka prijave programa. Dala je i određene smjernice po pitanju provjere urednog zaprimanja konačne prijave koja se vrši putem aplikacije dostupne na mrežnoj stranici Savjeta. Među ostalim, ukazala je i na značaj odgovornog planiranja i rasporeda financijskih sredstava kao i na konkretizaciju pri izboru vrste programa koji se prijavljuje te njegova svrstavanja pod određenu kategoriju.

Završno, predsjednik Savjeta u osnovnim crtama podsjetio je na neke bitne odrednice podnošenja predstojećeg godišnjeg izvješća za 2024. godinu koji će se vršiti po odredbama starih kriterija. U narednom periodu najavio je novi seminar u organizaciji Stručne službe Savjeta vezano za podnošenje izvješća udruga i ustanova po novim kriterijima.

Opsežnim izlaganjem popraćenim primjerima iz prakse te učinkovitim odgovorima na niz upita dionika postignuta je planirana svrha seminara uz ostavljanje prostora za svaki daljnji i kontinuirani vid međusobne interakcije udruga i ustanova nacionalnih manjina sa Stručnom službom Savjeta po pitanju bilo koje nejasnoće radi pružanja pravovremene podrške i adekvatnih uputa.

*Savjet za nacionalne manjine RH
04. 12. 2024.*

U organizaciji Stručne službe Savjeta održan je 29. studenoga 2024. godine u Novinarskom domu u Zagrebu za udruge i ustanove nacionalnih manjina edukativni seminar „Prijave na javni poziv prema novim kriterijima financiranja i ugovaranja” Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Sudionike je u seminar uveo pozdravnim govorom Vladimir Bilek, predsjednik Kluba zastupnika nacionalnih manjina, član Savjeta za nacionalne manjine i zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine u Hrvatskom saboru.

Predsjednik Savjeta Tibor Varga uvodnim obraćanjem podsjetio je nazočne na novoobjavljene kriterije financiranja i ugovaranja programa ostvarivanja kulturne autonomije nacionalnih manjina koji donose određene pozitivne pomake u odnosu na prethodno razdoblje. Referirao se na postupak prijave programa kulturne autonomije putem javnog poziva i novinu, odnosno upute udrugama i ustanovama nacionalnih manjina za prijavu na javni poziv u 2025. godini koje će kao njegov sastavni dio po objavi javnog poziva biti dostupne na mrežnim stranicama Savjeta. Uputama su detaljno razra-

NOVI KRITERIJI ZA FINANCIRANJE PROGRAMA UDRUGA NACIONALNIH MANJINA

Savjet za nacionalne manjine RH održao je 29. 11. 2024. u dvorani Hrvatskog novinarskog društva u Zagrebu seminar na temu „Prijava na javni poziv Savjeta prema novim kriterijima financiranja i ugovaranja za udruge i ustanove nacionalnih manjina koje su putem Savjeta financirane iz Državnog proračuna za ostvarivanje programa kulturne autonomije 2024.“

- Ove godine usvojili smo nove kriterije za dodjelu sredstava, a po novom ići će i prijave programa. Udruge će odsad programe prijavljivati putem Interneta što je godinama bilo

odgađano. Zato nam je važno da budu upoznate s novim kriterijima i aktualnostima vezanim za prijave. Bit će vrlo korisno znati kako prijaviti programe. Neki osnovni kriteriji, poput onoga da udruga mora djelovati najmanje tri godine, da odgovorne osobe nisu kazneno prijavljene, da imaju najmanje dvadeset članova pripadnika nacionalnih manjina i dalje su isti, ali drugi su promijenjeni – rekao je Tibor Varga, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH. Prema njegovim riječima, svake godine povećava se broj prijava programa, prošle godine bilo je oko 1400 prijava, a prihvaćeno je 1280. Savjet financira 280 udruga.

- Na financiranje programa udruga utječe kvaliteta programa koje prijavljuju, a ne na brojnost nacionalne manjine koja ih prijavljuje. Gleda se program i kvaliteta, imamo povjerenstvo koje radi na tome i stručnu službu Savjeta koji zajednički donose prijedlog odluke o financiranju programa. Javni poziv je raspisan, a aplikacija za prijavu programa bit će otvorena 1. prosinca s rokom prijave do kraja ove godine. Ukupan iznos potpora je 11 milijuna eura, deset posto više nego ove godine – rekao je Varga. Seminaru su prisustvovali saborski zastupnik Vladimir Bilek, te Ishak Hodžić i Zvonko Kostelnik, članovi Savjeta za nacionalne manjine RH.

Slavica Šarović
Portal za nacionalne manjine RH
29. 11. 2024.

У СТОЛИЦІ ХОРВАТІЇ НАПИСАЛИ ДИКТАНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ

Пишемо разом Радіодиктант національної єдності з нагоди Дня української писемності та мови у столиці Хорватії, на Філософському факультеті, на Кафедрі української мови і літератури у Загребі!

Радіодиктант - це перш за все українська акція єднання, де б ми не були. Сьогодні це особливо важливо, адже ми бачимо, що війна в Україні йде не лише за збереження наших територій, війна йде за збереження нашої ідентичності. Це флешмоб поваги до нашої культури, це можливість долучитися до спільної дії, яка об'єднує всіх нас.

Його мета - об'єднати людей навколо України в усьому світі, а не перевіряти грамотність учасників. Тож де б ви не перебували, хай ким працюєте, робите помилки

чи пишете бездоганно - долучайтеся до флешмобу на підтримку України.

У 2024 році авторкою Радіодиктанту національної єдності була Оксана Забужко, українська письменниця та есеїстка. Читав текст письменник, музикант, екоактивіст і військовий Павло Вишебаба, автор книги віршів "Тільки не пиши мені про війну", виданої у 2022 році.

Написання Радіодиктанту-2024 адаптовано до умов воєнного часу. Також у різних країнах світу були облаштовані студії для написання диктанту для вимушених переселенців та українців, які живуть за кордоном. Долучайтеся щороку, щоб показати світові нашу єдність!

Дарія Павлешен

У ЗАГРЕБІ ПРОВЕДЕНІ СЕМІНАРИ ПРОТИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

В умовах сучасної жорстокої військової агресії та інформаційної війни Росії проти України країна-терорист намагається підірвати єдність держав та їх позиції щодо підтримки України, використовуючи соціальні мережі та сучасні технології на базі штучного інтелекту. І тому ми, українці за кордоном, також повинні чітко усвідомлювати, що ця інформаційна війна, серед іншого, має на меті деморалізацію не лише українців в Україні, а й українців за кордоном. Фейки поширюються через соціальні мережі або спеціально створені для цього сторінки і канали.

Величезну роботу з розвінчування фейків проводять різні компанії та проекти, які системно відслідковують російську дезінформацію та проводять аналіз наративів.

Одним з таких є громадська організація «Центр медіареформ» (команда проекту StopFake), яка веде регулярний моніторинг російських та українських ЗМІ на предмет неправдивої інформації про події в Україні, проводить подальший аналіз та спростування фейкових новин та дезінформації, аналіз явища «кремлівської пропаганди» в усіх аспектах і формах, тренінги з протидії антидемократичній пропаганді та дезінформації, тренінги з перевірки фактів та інформації, розвитку медіаграмотності, проводить власні медіа-дослідження.

Незалежна перевірка фактів в Україні

Проект StopFake.org народився у березні 2014 року, коли викладачі, випускники та студенти Києво-Могилянської школи журналістики разом із проектом «Цифрове майбутнє журналістики» НаУКМА запустили сайт перевірки фактів Stopfake.org.

У 2020 році StopFake.org приєднався до Міжнародної мережі фактчекінгу (IFCN) і того ж року став глобальним партнером Meta з незалежної перевірки фактів в Україні.

В результаті роботи цілої команди фахівців було спростовано понад 6300 фейків, інформація Stopfake.org поширюється сьогодні 14 мовами світу.

Завдяки своїй спеціалізації по розвінчанню фейків у 2017 проект був відзначений The New York Times, 2022. StopFake став одним із семи українських ЗМІ, які отримали нагороду «Free Media Pioneer» від Міжнародного інституту преси, а Бібліотека Конгресу США оголосила, що оцифрує сайт як доказ російської пропаганди під час війни.

Про маркери інформаційних загроз на хорватських семінарах

Після перебування в Люблянці у квітні 2024 р. представників УГМЗ К. Шимкевич, В. Филими та М. Мелешко, які були присутні на семінарі проекту, зародилася ідея щодо проведення подібного заходу в столиці Хорватії. В результаті спільної роботи команди проекту, Української громади міста Загреб і Посольства України в Хорватії 28.11.2024 року в Загребі, в Європейському домі - Інформаційному центрі Представництва Європейської Комісії в Хорватії – відбувся семінар українського проекту Stopfake.org, в рамках якого представник проекту пані Соня Дімітрова-Мартинюк розкрила присутнім дипломатам, журналістам і представникам неурядових організацій досвід боротьби з дезінформацією в Центральній Європі, розповіла про маркери інформаційних загроз, використання цифрових технологій і соціальних платформ в боротьбі з дезінформацією. В ході семінару приведені конкретні приклади і кейси з аналізом фото і відео як прикладів поширюваної дезінформації. Мовою заходу була англійська.

Наступного дня, 29.11.2024 р., такий захід був проведений в Українському домі Української громади міста Загреб, для представників української громади українською мовою.

Під час заходів пані Дімітрова-Мартинюк розповіла про використання фактчекінгу як стратегії для запобігання інформаційним загрозам, про маркери інформаційних загроз та аналіз їх значення для потенційного

впливу. Були обговорені конкретні кейси, приділено увагу огляду інструментів верифікації інформації на основі штучного інтелекту, аналіз фото та відео тощо.

Приводимо деякі аспекти семінарів

Отже, як перевірити інформацію?

Основні правила-рекомендації проекту:

Проаналізуйте, хто є автором інформації, яка може бути мета написання цього допису чи статті, і яке підґрунтя. Корисно переглянути інші статті або заяви автора.

Перевірте, чи не поширює хтось інший подібну інформацію, особливо якщо це роблять авторитетні, поважні джерела. Якщо інформацію поширює лише одне джерело, варто замислитися над тим, звідки воно отримало таку ексклюзивну інформацію, яку не знайшли інші.

Яким би авторитетним не було джерело, варто перевіряти першоджерело.

Звертайте увагу на дату новини: іноді стару подію/заяву подають так, ніби вона сталася/була зроблена нещодавно.

Якими є ознаки фейкових новин:

Заголовок не відповідає новині, а в тексті йдеться зовсім про інше.

В новині використовуються сумнівні або анонімні джерела замість конкретних посилань.

Новина супроводжується сумнівними фото та відеоматеріалами.

Новина містить надмірну кількість емоцій, знаків оклику або запитань.

В новині спираються на заангажованих експертів.

В ході семінарів особливий акцент було зроблено на DeepFake як методі створення фейкового медіаконтенту, такого як відео, аудіо чи зображення, за допомогою штучних нейронних мереж, що базується на глибокому навчанні та штучних нейронних мережах, зокрема з використанням генеративних моделей.

Для створення дипфейків використовують такі інструменти, як Deepfakes web, Reface, FaceApp. Перевірку можна здійснити, використовуючи такі інструменти як SynthID – Google, IS IT AI, AI or Not, Deepware, Пошук зображень у Google, Переглядачі метаданих ExifTool та Exif Pilot, інструменти для масштабування зображень AI Photo Zoomer та VanceAI Image Upscaler, InVID.

На що звертати увагу при аналізі підозрілих фотографій?

Неприродні характеристики: AI-зображення часто мають чіткий блиск і різкі, занадто насичені кольори, яким бракує природних варіацій. Неоднорідне освітлення і тіні, які не відповідають напрямку світла, що з'являється на зображенні.

Руки. AI-інструменти мають проблеми зі створенням зображення людських пальців, оскільки їхні набори

даних зосереджені переважно на людських обличчях; ця проблема буде вирішена в майбутньому, але до тих пір завжди дивіться на пальці людини, коли їх видно на зображеннях.

Розмитий фон: AI-зображення можуть використовувати нетиповий або розмитий фон, або різні фони, зібрані з непов'язаних зображень; наприклад, неспівпадаючі лінії, занадто великі меблі порівняно з їхніми реальними розмірами, нерівномірне освітлення (наприклад, лампи можуть мати різний розмір).

Волосся людини: Зазвичай на AI-зображення воно виглядає надто густим, а іноді зависає високо над головою людини, або ж йому бракує природних градієнтів і текстур.

Акcesуари: Годинники можуть бути неприродно розташовані на тілі, а ювелірні прикраси можуть дивним чином «злітати» з тіла.

Дякуємо проекту та нашій шановній гості пані Соні Дімітровій-Мартинюк за плідну співпрацю і важливу кропітку роботу всієї команди з розвінчування фейків під час інформаційної війни, яку веде російський агресор проти України.

Ксенія Мелешко за матеріалами StopFake

SVETU LITURGIJU U KONKATEDRALI SV. ĆIRILA I METODA U ZAGREBU PREDVODIO IMENOVANI KARDINAL VLADIKA MYKOLA BYČOK

Svetu liturgiju u Konkatedrali sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu je 29. studenog 2024. godine predvodio imenovani kardinal vladika Mykola Byčok, biskup Melburnske eparhije svetih apostola Petra i Pavla Ukrajinske grkokatoličke Crkve. S

njime su služili vladika križevački Milan Stipić, župnik o. Nenad Krajačić, župni vikar o. Myroslav Barnyčko i ostali svećenici te đakon Antonije Pajić.

Na kraju liturgije vladika Mykola zahvalio je hrvatskom narodu i Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj za pomoć Ukrajini i ukrajinskom narodu. Imenovani kardinal Mykola s vladikom Milanom boravio je u posjetu Međugorju te Zadru uoči puta u Rim. Liturgija je završila ukrajinskom marijanskom pjesmom "O Marije Mati Boža". Na kraju liturgije prisutni su vladiki Mykoli otpjevali „Mnogaja ljeta“, a u župnoj dvorani vjernici su ga imali priliku pozdraviti, primiti blagoslov i fotografirati se.

Vladika Mykola potom je posjetio Ukrajinski dom u Tomičevoj ulici gdje se susreo sa svojim sunarodnjacima te govorio o svome djelovanju u Australiji te potrebi jedinstva i zajedničkih napora Crkve i naroda tijekom ruske agresije na Ukrajinu.

Grkokatolička župa sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu

СВЯТУ ЛІТУРГІЮ В ЗАГРЕБІ ОЧОЛИВ ПРИЗНАЧЕНИЙ КАРДИНАЛ ВЛАДИКА МИКОЛА БИЧОК

Святу літургію у нашому храмі очолив призначений кардинал владика Микола Бичок, єпископ Мельбурнської єпархії святих апостолів Петра і Павла УГКЦ. Разом з ним служили владика крижевецький Мілан Стіпич, парох о. Ненад Крайчич, парафіяльний вікарій о. Мирослав Барничко, інші священники та дякон Антоніє Паїч.

На завершення літургії владика Микола подякував хорватському народу та Католицькій Церкві в Хорватії за допомогу Україні та українському народу. Кардинал-номінант Микола з єпископом Міланом напередодні своєї поїздки до Риму відвідав Меджугор'є та Задар. Літургія завершилася українською піснею до Богородиці «О Маріє, Мати Божа». Наприкінці літургії владиці Миколі присутні заспівали «Многая літа», а в парафіяльній залі вірні мали змогу привітати його, отримати благословення та сфотографуватися.

Потім владика Микола відвідав Український дім на вулиці Томічевій, де зустрівся зі своїми співвітчизниками та розповів про свою діяльність в Австралії та необхідність єдності і спільних зусиль Церкви та народу під час російської агресії проти України.

Греко-католицька парафія св. Кирила і Мефодія у Загребі

IV МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ «ЩЕДРИК» У РІЄЦІ ВІДКРИВ БРАМУ ДЛЯ ЗИМОВИХ СВЯТ

Українське культурно-просвітнє товариство «Дніпро» Рієка вже в четвертий раз провело міжнародний фестиваль "Щедрик", присвячений різдвяним і новорічним святкам та дійствам, які є чудовими адвентськими традиціями - напередодні Святого Миколая, Святого вечора, Різдва Христового, празників Меланки, Василя і Водохреща - зібратися усією українською родиною і музично-театральним дійством відкрити браму для всіх зимових свят.

Фестиваль «Щедрик» відбувся, дякуючи фінансовій підтримці Ради з питань національних менших РХ та Приморсько-Горанської області.

Як і минулого року, на фестиваль завітав Святий Миколай, роль якого прекрасно зіграв Олександр Роговський із Загреба. Святий Миколай відразу наголосив, що подарунки і книжечки подарує лише тим, хто заспіває чи продекламує колядочку, щедрівочку, новорічну пісню, віршик. Тож відразу з'явилася величезна черга дітлахів, які співали, розповідали віршики, а декотрі демонстрували і танок. Діти були неймовірно задоволені, декотрі загадували ще одну пісню або віршик і знову ставали в чергу для виступу і нагороди. Аж коли величезний мішок з подарунками було спустошено, Святий Миколай схамівся й загадав, що його чекають й інші діти, тому попрощався до наступного «Щедрика» у 2025 році.

Після нагород від Святого Миколая розпочався фестиваль «Щедрик», на якому організатори УКПТ «Дніпро» Рієка представили публіці роботу всіх чотирьох секцій товариства. Вокальну секцію «Енеїда» представила голова товариства Ольга Камінська співом двох композицій - хорватською «Серенадою» Йосіфа Хатсе і «Аве Марія» Каччіні. Цю ж секцію представили заслужена артистка естрадного мистецтва України Ангеліна Половинка з Англії і Олеся Русінова з Пули, яка виконала українську ритмічну пісню «На вулиці», а також одинадцятирічна Валерія Грицаєнко з Пули представила пісню "Тиха ніч" хорватською і українською мовами і отримала теплі аплодисменти публіки.

Оркестр «Оберіг» виконав «Різдвяний колаж» у обробці українського музиканта Андрія Шустя. Цього року до складу інструментального ансамблю долучилися і відомі хорватські музиканти з Рієки, а саме - талановита родина Веляк. Батько Вальтер Веляк контрабасист і дві доньки скрипальки - Мая і Наташа Веляк. Новий склад ансамблю збагатив барви різдвяного музичного колажу. А постійні учасники ансамблю Валерія Ващенко (альт), Віктор Камінський (фагот), Василь Єнько, Сергій Росул, Валентіно Вуїч (валторни) були колегіально зіграні і задоволені багатшим складом інструментів ансамблю. Тому видатний «Щедрик» у різдвяному колажі прозвучав урочисто і піднесено та був обдарований щедрими аплодисментами публіки.

Танцювальну секцію, під орудою Віталія Клока, представили два неймовірно прекрасні танці в хореографії мішаного танцювального ансамблю «La-La-Dance» в хореографії Валентини Хаустової. Цей ансамбль заснувала Валентина із тимчасово переселених з України в Рієку діточок після російської агресії на Україну. Валентина Хаустова чудово поєднала участь у танцях діточок різного віку. Ці два танці «Новорічні Ельфи» і «The Star» були світлим промінчиком у програмі фестивалю.

Літературна секція «Пегас», яку очолює пані Марта Мартінчич, презентувала збірник українських народних календарно-обрядових та авторських пісень «Пісенний світ українознавства» авторки Валентини Коротя-Ковальської, народної артистки України і відмінниці освіти України. Колядки і щедрівки з цієї збірки «Небо ясні зорі відкрили» і «Ходить, походить місяць по небу» гарним народним голосом ілюструвала Ангеліна Половинка, учениця пані Валентини Ковальської. У виконанні Ангеліни все було комплексно, сценічно, професійно: українська сценічна мова, ведення концерту, презентація книги, спів, гарний український костюм кольору морської хвилі, що долучно до локації фестивалю. Ангеліна є володаркою Гран-Прі фестивалю «Щедрик» 2023, і цю нагороду на фестивалі виправдала своїм багатограним талантом, як співачка, ведуча концерту, ілюстраторка книги Валентини Ковальської, тому заключну почесну точку

в концерті - пісню «Ангел Світла» музична режисерка Ольга Камінська надала виконати саме Ангеліні Половинці.

Фетиваль тривав два дні 30.11. і 01.12.2024 року. Святковий концерт фестивалю проходив у великій залі хорватської бібліотеки «Трсат», прикрашений різнобарвними банерами і афішами фестивалю, а також сяючою ілюмінацією пишної справжньої ялинки.

Уже вдруге до заходів УКПТ «Дніпро» Рієка долучається українська театральна студія з Пули під керівництвом пані Світлани Русінової. Усі діти тимчасово переселені з України під час російської агресії на Україну - це талановите творче майбутнє України. Маленькі учасники були нагороджені Дипломами учасників фестивалю, призами і медалями «Щедрик». Медалі «Щедрик» виготовили харків'яни, а медяники «Щедрик» - переселенці з Луганської області, що є свого роду символічним єднанням творчих сил українців у задіяності і організації фестивалю.

Після урочистого концерту, учасники мали можливість куштувати вироби української кухні від Світлани Замогильної і Дарка Кукора, що приїхали із Сукошану. Теплі розмови і обмін враженнями об'єднали учасників та гостей у єдину велику родину, яка вже готова до зустрічі прийдешніх зимових свят.

Ольга Камінська

ODRŽANA V. SMOTRA PJEVAČKIH ZBOROVA U SLAVONSKOM BRODU

U nedjelju, 15. prosinca 2024. godine u Svečanoj dvorani u Bukovlju održana je tradicionalna V. smotra pjevačkih zborova. Uspješno su se predstavili pjevački zborovi Kulturno-prosvjetnog društva Ukrajinaca „Karpati“ iz Lipovljana, Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ivan Franko“ iz Vukovara, Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Lesja Ukrajinka“ iz Osijeka, Komorni zbor gimnazije „Matija Mesić“ iz Slavonskog Broda, Ženska pjevačka skupina „Vesele Šokice“ iz Slavonskog Broda, Ženska pjevačka skupina „Vranovke“ iz Bukovlja-Vranovaca, Kulturno-umjetničko

društvo "Zavičajno društvo Rama" iz Pleternice i pjevački zbor Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ukrajina“ iz Slavonskog Broda. Pjevački zborovi ukrajinskih udruga članica Ukrajinske zajednice RH su pokazali svoj bogati i raznovrsni repertoar, kvalitetno zborsko pjevanje i ljepotu ukrajinskih narodnih nošnji a članovi Kulturno-umjetničkog društva "Zavičajno društvo Rama" iz Pleternice su otpjevali nekoliko hrvatskih pjesama, dio uz pratnju gusli. Ženski pjevački zborovi su obogatili ovu tradicionalnu smotru izvedbom prepoznatljivih pjesama iz Slavonije, posebno bečarca. Komorni zbor gimnazije „Matija Mesić“ je svojom izvedbom najpoznatije ukrajinske božićne pjesme „Ščedryk“ oduševio sve nazočne.

Organizatori smotre su bili Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ukrajina“ iz Slavonskog Broda, Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske, a pokrovitelj je Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Nakon uspješnih nastupa društava i dodjele zahvalnica sudionici su nastavili druženje uz večeru, ples i pjesmu.

Nikola Zastrižni

SVEČANA LITURGIJA ZA OBITELJI U SLAVONSKOM BRODU

Ove godine župu Uzvišenja svetog Križa u Slavonskom Brodu krase prepoznatljive jaslice izrađene od prirodnih materijala koje su po prvi put u povijesti ove župe napravili vrijedni i dobro organizirani župljani na čelu sa župnikom o. Aleksandrom Hmiljom i župnim vikarom o. Robertom Čabrajom koji je bio i inicijator ovog pothvata. Jaslice, odnosno mjesto Kristova rođenja, jedan su od glavnih simbola Božića. Figurice malenog Isusa, Marije i Josipa su u prirodnoj veličini tradicionalno odjeveni te podsjećaju na toplinu doma, a najviše im se raduju oni najmlađi. Uz same jaslice nalazi se i visoka božićna jelka koju krase ukrasi koje su izradile vrijedne žene ove gradske župe. Za izradu i ukrašavanje jaslca i jelke župljani su se pripremali danima, sakupljali sve što im je potrebno te prionuli na posao da bi 14. prosinca, kao pripremu za božićne blagdane, svečanom liturgijom na kojoj se molilo za obitelji pokazali svu ljepotu božićnih jaslca

i jelke. Pošto su na liturgiji sudjelovali i rimokatolički vjernici liturgija je služena na hrvatskom jeziku a crkveni zbor je crkvene napjeve pjevao na ukrajinskom jeziku tako da je liturgija bila razumljiva svima a pogotovo mnogima koji su prvi puta bili na slavlju grkokatoličke liturgije. Svečano liturgijsko slavlje predvodio je župnik o. Aleksandar Hmilj uz grkokatoličkog župnog vikara o. Roberta Čabraju i rimokatoličkog svećenika Ivana Tolja, župnika Župe sv. Antuna Padovanskog u Gornjim Močilima-Sijekovcu u Bosanskoj Posavini. Na kraju liturgije, pred moćima sv. Nikole, koje župa posjeduje, molitvu za obitelji predvodio je velečasni Ivan Tolj, a potom je župnik o. Aleksandar Hmilj svakoga pomazao uljem omiljenog maronitsko-katoličkog sveca iz Libanona, sv. Šarbela Makhloufa. Brojni su se vjernici, a posebno obitelji s djecom pomolili i kod velikih jaslca.

Nikola Zastrižni

16. VEČER NACIONALNIH MANJINA U BJELOVARU

Večer nacionalnih manjina je održana u subotu, 30. studenog 2024. godine u prepunoj Dvorani europskih prvaka u Bjelovaru a održava se tradicionalno, posljednjeg vikenda u studenom. Ova manifestacija još jednom je pokazala bogatstvo kulture, tradicije, tolerancije i zajedništva svih koji žive u Republici Hrvatskoj - prvenstveno Hrvata a zatim i svih nacionalnih manjina koje u njoj ponosno žive i smatraju je svojom domovinom i od kojih je većina sudjelovala u obrani i stvaranju neovisne države. Večer nacionalnih manjina je jedinstvena u Republici Hrvatskoj, a već je prešla i njezine granice s obzirom da je posjećuju i društva iz drugih zemalja, tako da ima i međunarodni predznak.

Ovogodišnja manifestacija, ponos grada Bjelovara i Bjelovarsko-bilogorske županije, okupila je devet nacionalnih manjina: bošnjačku, češku, romsku, mađarsku, srpsku, slovačku, rusku, albansku i ukrajinsku koje su predstavile svoje pjesme, plesove, običaje i gastronomiju.

Uz bogati kulturno-umjetnički program, posjetitelji su imali priliku uživati u izložbi narodnih nošnji i rukotvorina, kao i degustaciji jela koja su prepoznatljiva za pojedinu manjinu.

Ukrajinsku nacionalnu manjinu su predstavili članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ukrajina“ iz

Slavonskog Broda ukrajinskim narodnim plesom „Hopak“ i članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ivan Franko“ iz Vukovara sa sekcijom „Ukrajinski narodni običaji i rukotvorine“ predstavivši brojnim posjetiteljima raznovrsnu ukrajinsku kuhinju te narodnu nošnju i ostale elemente narodnog veza i rukotvorina. Najveće zanimanje posjetitelji su pokazali za ukrajinsko narodno jelo varenyky, koje su vrijedne članice vukovarskog Društva napravile u dovoljnim količinama i nitko, tko je želio konzumirati ovo jelo, nije ostao uskraćen za ovaj gurmanski užitek. Ova jedinstvena manifestacija potvrđuje važnost suživota i tolerancije u multikulturalnoj zajednici poput Bjelovara, gdje živi 21 od ukupno 22 registrirane nacionalne manjine u Hrvatskoj. Organizator događaja bila je „Češka obec“ Bjelovar, uz potporu Grada Bjelovara, Bjelovarsko-bilogorske županije te Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Posebni gosti ove godine bili su Albanski folklorni ansambl iz Skopja „IBE PALIKUQI“, Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Osijek 1862.“ te Udruga žena „Bilo“ iz Malog Korenova, koji su svojim nastupima dodatno istaknuli multikulturalni i međunarodni karakter večeri. Na početku Večeri nacionalnih manjina, prije nastupa folklornih društava, mnogobrojnoj publici su se obratili: predsjednica „Češke obeci“ Bjelovar Miruška Lončar, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Tibor Varga, Bjelovarsko-bilogorski župan Marko Marušić, saborski zastupnik za češku i slovačku nacionalnu manjinu Vladimir Bilek, zamjenik veleposlanika Češke Republike Jiří Hušner i na kraju domaćin, bjelovarski gradonačelnik Dario Hrebak.

Program 16. večeri nacionalnih manjina u Bjelovaru je završen dodjelom priznanja predstavnicima manjina i svima koji su sudjelovali u organizaciji u znak zahvalnosti za njihov doprinos u očuvanju kulture, tradicije i zajedništva, te zajedničkom pjesmom i plesom svih sudionika sa zastavama svojih matičnih država na centralnoj pozornici u čemu su se isticali

članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ukrajina” iz Slavenskog Broda u svojim živopisnim nošnjama i visoko uzdignutom plavo-žutom zastavom.

Na kraju treba naglasiti da je prepuna Dvorana europskih prvaka u Bjelovaru gromoglasnim pljeskom i euforijom publike tijekom izvođenja plesne koreografije "Hopak" mladih folklorša Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ukrajina” iz Slavenskog Broda ispunila svakog Ukrajinca ponosom, radošću i zadovoljstvom, osobito one koji su na bilo koji način svojim radom doprinijeli da se u Hrvatskoj gradi i razvija pozitivan imidž ukrajinske kulture i općenito Ukrajine – Hrvatskoj prijateljske, miroljubive, kulturološki i u mnogim segmentima slične povijesti. Svaki oblik podrške Ukrajini, pa i kroz ove mlade plesače koji su s ponosom odjenuli ukrajinske hlače „šarovary“, vezene košulje, a plesačice tkane suknje i prslučiće, šarene cvjetne vjenčiće koje ukrajinski narod smatra zaštitnikom i iscjeliteljem duše, čije su raznobojne trakice vijorile pod svjetlima reflektora, te koji su skladno i odvažno nastupili na bjelovarskoj pozornici, bitne su za Ukrajinu, poglavito sada kada proživljava možda i najteže trenutke u svojoj veoma dugoj i bogatoj povijesti.

Nikola Zastržni

ШКОЛЯРИ ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ СВЯТОГО МИКОЛАЯ

Майже весь світ відзначає популярне свято – День Святого Миколая. Саме з цього дня починаються усі зимові свята. Це свято люблять діти різного віку, подобається воно і більшості дорослим.

Щоб свято не базувалося лише на подарунках, дітям потрібно розповідати про Миколая та його добродію. Молодшим дітям про Святого Миколая розповідають історії казкового характеру, щоб вони вірили в дива і щоб їхнє дитинство було щасливим і казковим. Молодші діти пишуть листи до Миколая, але їх потрібно навчити, що не обов'язково просити іграшки, солодощі, одяг, у Чудотворця можна попросити успіхів у навчанні, щирих і вірних друзів, здоров'я для родини, миру на всій землі.

Старші діти вивчають постать Святого Миколая набагато детальніше, адже він – історична постать. Також старші школярі вивчають, як це свято відзначають у різних куточках землі.

З малими і великими дітьми перед святом Миколая варто проаналізувати цілий рік, яких уже лишається позаду, спробувати побудувати плани, поставити цілі на наступний рік, щоб досягти кращих успіхів.

Звичайно, діти в цей день бажають розваг, несподіванок, любові, усмішок, уваги, добродію та подарунків. Дітям важливо показати свої старання і досягнення. Наймолодші показують Святому Миколаю, скільки вони вивчили віршків, пісень, таночків, скільки молилися і скільки добра творили своїм ближнім.

Так і в школі «Антун Матія Релькович» Бебріна, в початкових школах в Шумечу і Каніжі, діти старанно готувалися до цього свята. Разом зі своїми вчителями підготували святкову програму і з нетерпінням чекали показати свої знання і вміння не лише Святому Миколаю, а й батькам, бабусям і дідусям, братам і сестрам, друзям і знайомим.

У святковій шкільній програмі взяли участь учні, які відвідують уроки української мови і культури. Діти в Шумечу, крім віршків і пісень, виконали український народний танок «Горлиця», за що отримали гучні оплески. Молодші школярі в Каніжі вивчили найвідомішу у світі різдвяну пісню «Щедрик» і здивували дорослих чудовим виконанням. Це було їхнє велике бажання – вивчити саме цю пісню, адже цю прекрасну мелодію всі чули, але не всі знають, що це твір для хору українського композитора Миколи Леонтовича, створений на початку ХХ століття. Маленьких співачок усі похвалили, а Святий Миколай нагородив чудовими подарунками.

Прекрасно, коли діти пишаються своїм походженням, презентують культуру своїх предків, а українська культура настільки багата і різноманітна, що насправді є чим пишатися. Головне, не забувати своє коріння, шанувати своє, щоб тебе й інші поважали.

Оксана Мартинюк

18. MEĐUNARODNA SMOTRA FOLKLORA „OBIČAJI STAROG ZAVIČAJA” U PLETERNICI

Kulturno-umjetničko društvo „Zavičajno društvo Rama“ iz Pleternice je ove godine organiziralo 7. prosinca 2024. godine osamnaestu po redu tradicionalnu adventsku manifestaciju „Običaji starog zavičaja“ u Interpretacijskom centru Terra Panonica u Pleternici. Ova smotra se održava povodom Dana Grada i zaštitnika Župe svetog Nikole. Smotra je zamišljena kao Hrvatska u malom, jer stalnom seobom iz bilo kojih razloga u požeštini žive ljudi doseljeni gotovo sa svih strana Hrvatske te Bosne i Hercegovine. Uz Hrvate tu su i mnoge nacionalne manjine.

KUD „Zavičajno društvo Rama“ iz Pleternice je udruga kojoj je cilj njegovanje tradicije i običaja Rame, razvijanje i upoznavanje novih naraštaja s kulturnim nasljeđem Rame. Isto tako, jedan od ciljeva je i spajanje iseljenih Ramkinja i Ramaca s maticom Ramom. KUD je započeo s radom 1992. godine, uz povremene prekide. Trenutno okupljaju pedesetak članova i imaju četrdeset originalnih nošnji, što muških, što ženskih.

Kao i sve ostale udruge i KUD „Zavičajno društvo Rama“ usko surađuje s Gradom Pleternicom, stoga i ne čudi obostrana zahvala koju su izrekli kako Jure Vidakušić, predsjednik KUD „Zavičajno društvo Rama“ tako i Marija Šarić, gradonačelnica Pleternice. Među brojnim gostima bila je i požeško-slavonska županica Antonija Jozić koja je pozdravila sve sudionike i publiku i poželjela im puno uspjeha u

daljnjem radu te naglasila da će na pozornici u Interpretacijskom centru Terra Panonica članice i članovi kulturno umjetničkih društava s područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine pokazati ljubav prema zavičaju, pokazati tradiciju i kulturu hrvatskoga naroda, ali i drugih naroda koji žive na području Republike Hrvatske.

Osim domaćeg ZKUD-a „Rama“ s Jasminkom Vuković iz Nove Gradiške, na Smotri su sudjelovali KUD „Odvorci“ iz Grgurevića, pjevačka skupina „Krčevljani“ iz Viteza, Ivan Grgić, pjesnik i predsjednik Ramske zajednice iz Bjelovara, KUD „Rovišće“ iz Rovišća, Udruga „Češka beseda“ iz Bjeliševca, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo „Ukrajina“ iz Slavenskog Broda, Izvorno folklorno društvo „Župa Potkraj Turbe“ iz Travnika te Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Višići“ iz Višića. Svi oni oduševili su svojim nadahnutim i atraktivnim nastupima, što je bilo popraćeno dugotrajnim pljeskom publike.

Nakon održane manifestacije, predsjednik ZKUD-a „Rama“ Jure Vidakušić podijelio je zahvalnice i prigodne darove predstavnicima gostujućih društava, te županiji Požeško-slavonskoj, Gradu Pleternici, gradskoj Javnoj ustanovi i Turističkoj zajednici za podršku u organizaciji. Svi sudionici 18. međunarodne smotre folklora „Običaji starog zavičaja“ su se nakon programa družili uz zajedničku večeru u prostoru Dobrovoljnog vatrogasnog društva Buk.

Nikola Zastrižni

МАГІЯ РІЗНОМАНІТНОСТІ І КУЛЬТУРИ НА ФЕСТИВАЛІ «АДВЕНТ У ВУКОВАРІ»

Адвент є одним із найважливіших періодів у християнській традиції. Це час очікування і підготовки до Різдва, який сповнений духовним змістом, радістю та світлом. Адвент символізує надію, віру, любов і мир, які відзначаються щонеділі протягом чотирьох тижнів перед Різдром. Цей період у сучасному світі проходить у дусі різдвяних та новорічних концертів, ярмарків, фестивалів, тощо.

Цього року у Вуковарі відбувся 27-ий чотиритижневий фестиваль «Адвент у Вуковарі», який проходив під гаслом «там, де починається магія». Фестиваль був наповнений різноманітними заходами, які поєднували традиції і культуру місцевих хорватів з традиціями національних меншин.

Однією з ключових подій у рамках фестивалю для багатьох меншин стала програма «Різдво разом», яка відбулася 7-8 грудня 2024 року.

Програма «Різдво разом» стала яскравим прикладом мультикультурності міста Вуковара. У цій програмі взяли участь представники національних меншин, серед яких австрійці, німці, русини, угорці та українці. Кожна

громада представила свої унікальні традиції, музичні й культурні надбання, створюючи атмосферу єдності та взаємоповаги.

Особливу увагу привернув виступ українського народного хору Українського культурно-просвітнього товариства імені Івана Франка з Вуковара, який відбувся 7 грудня 2024 року. Під керівництвом Марка Пепчака та у супроводі на акордеоні Петра Федорана, український хор виконав відомі колядки «Во Вифлеємі нині новина», «Возвеселімся всі разом нині» та «В Вифлеємі днесь Марія Пречиста». Ці колядки, привезені предками українців на територію Хорватії понад 130 років тому, є живим свідченням збереження культурної спадщини і любові до своїх коренів.

Програма «Різдво разом» знову стала підтвердженням того, що Вуковар є містом, де гармонійно співіснують різні культури. Учасники фестивалю показали, що традиції кожної громади є не лише частиною їхньої ідентичності, але й важливим внеском у культурне багатство міста. Спільні святкування, як ось ці, створюють простір для діалогу, обміну традиціями та побудови міцних зв'язків між людьми.

Фестиваль «Адвент у Вуковарі» і кожен його захід є нагадуванням про те, що магія Різдва народжується у серцях людей, які разом святкують, творять і дарують один одному тепло. Хай ця магія надихає кожного з нас зберігати і примножувати культурне багатство, об'єднуватися в різноманітності та цінувати красу традицій.

Давор Лагудза

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ У ВУКОВАРІ

Настав дітям улюблений день, коли святий Миколай роздає подарунки. Тому діти постаралися гарно привітати святого, а нагода була 7. грудня 2024 року в Українському домі у Вуковарі в організації УКПТ ім. Івана Франка, м. Вуковар. Учні з Петрівців та Вуковара від 1 до 7 класу, які вивчають українську мову та культуру в Початковій школі ім. Антуна Бауера у Вуковарі, разом із вчителькою Тетяною Ласек Жагар підготували пісні

«Святий Миколай, завітай до нас», «Ой, є в лісі калина», колядки «Тиха ніч» і «Бог ся рождає», вірші про святого Миколая та Україну і танець у хореографії вчительки «Жартує зима». Дитячий гурток «Сонечко» УКПТ ім. Івана Франка привітав Миколая веселим таночком «І шумить, і гуде». Батькам і дітям дуже сподобалась вистава, а святий Миколай нагородив усю дітвору гарними дарунками.

Тетяна Ласек Жагар

«СВЯТИЙ МИКОЛАЮ, ПРИЙДИ ДО НАС ІЗ РАЮ!»

У Осієку діти нагороджені за роботу протягом року

Десь по вулицях хорватських міст і сіл ходить адвентськими вечорами суворий Крампус і карає різочками неслухняних дітлахів. Своїми рогами він лякає перехожих і навіває страху на всіх околицях міст. Але слухняним дітям Крампус не страшний. До них з подарунками приходить Святий Миколай, нагороджуючи їх за гарну поведінку.

Ось і до Денного центру для українців міста Осієк 7 грудня 2024 року завітав Святий Миколай зі щедрими подарунками для дітлахів. Це вже стало традицією зустрічати різноманітні свята разом у дружньому колі Українського культурно-просвітнього товариства імені Лесі Українки міста Осієк. За останні роки колектив згуртувався та розрісся. Лише кілька місяців тому була створена молодша група танцювального колективу, а вже на святі вони змогли показати, чого змогли навчитися і станцювати український народний таночок «Подольночку».

Дівчата під керівництвом юного хореографа Марії Заславець поставили новий ліричний таночок. У чудових блискучих сукнях вони виглядали як справжні зимові принцеси, привносячи відразу святковий зимовий настрій всім присутнім.

Музиканти Михайлик та Маріанна порадували всіх присутніх веселими мелодіями, у тому числі лунали і різдвяні мотиви всесвітньовідомих «Дзвіночків». Мабуть, як ностальгія за засніженими українськими містами, прозвучала наприкінці пісня «Білим, білим снігом землю замело», яку діти заспівали всім колективом.

«Плекаємо мову, бережемо традиції,» - ось дивіз українського товариства Лесі Українки міста Осієк. Тому і на цьому святі можна було почути у виконанні юних читачів поетичні твори відомих українських поетів, серед яких був не тільки Тарас Шевченко, але й сучасні українські митці. Вражає, як багато в нас талановитих дітей. Так, Ахачева Ганна поділилася з глядачами своїм віршем, який написала разом із мамою. Цей вірш – як молитва з проханням захистити в цей нелегкий для України час наших воїнів та народ, постраждалий від війни.

Чудово, коли в нас перед очима завжди є людина, з якої хочеться брати приклад. Так, не можна не захоплюватися енергією та силою духа Коновалової Людмили Семенівні, яка 25 років відпрацювала тренером з художньої гімнастики та 29 років вчителем фізкультури в місті Маріуполь, вимушено залишила рідну землю, а зараз активно приймає участь у тренуваннях як молодшого покоління, так і їхніх матусь.

Свято Святого Миколая – це не остання зустріч Товариства Лесі Українки міста Осієк в цьому році. Період Адвенту насичений багатьма заходами, подарунками і святковим настроєм. Він символізує очікування Різдва та друге пришествя Христа наприкінці часів. Це час для роздумів про сьогоднішнє, переосмислення свого життя та планування майбутнього. Давайте разом скористаємося цією прекрасною можливістю мінятися та ставати кращими. Щоб ніколи не було Крампусів у нашому житті!

Олена Граб

U LIPOVLJANIMA ZA DJECU ORGANIZIRAN DOČEK SVETOG NIKOLE

U organizaciji Kulturno-prosvjetnog društva Ukrajinaca „Karpati“ Lipovljani i Osnovne škole Josipa Kozarca Lipovljani, 5. prosinaca 2024. godine u sjedištu ukrajinske udruge, Ante Starčevića 19, organiziran je doček svetog Nikole za svu djecu koja izučavaju ukrajinski jezik i kulturu Ukrajine po Modelu C pri Osnovnoj školi Josipa Kozarca Lipovljani, te djecu koja su aktivni članovi KPD Ukrajinaca „Karpati“ Lipovljani i plešu ukrajinske plesove u ovom društvu, čuvaju tradicije svojih predaka te aktivno promoviraju ukrajinsku kulturu diljem Hrvatske i izvan zemlje.

Blagdan je za djecu počeo izvođenjem prigodnog programa na ukrajinskom jeziku kojega su izveli osnovnoškolci pod ravnanjem njihove nastavnice Tatjane Lasek Žagar. Nakon veoma lijepog programa, svu djecu je darovao sveti Nikola

prigodnim poklonima, a nakon zajedničkog slikanja, uslijedilo je zajedničko druženje i slatka zakuska u organizaciji KPD Ukrajinaca „Karpati“ Lipovljani.

Ivan Semenjuk

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ У ЛИПОВЛЯНАХ

Святому Миколаю радіють усі, а особливо діти. Радіють подарункам, а ще й можливості показати, що вони були добрими, працьовитими, слухали батьків, вчилися, Богу молилися... Так і учні від 1 до 7 класу, які вивчають українську мову та культуру в Початковій школі ім. Йосипа Козарця в Липовлянах із своєю вчителькою Тетяною Ласик Жагар підготували програму

до Дня святого Миколая. Цього року знову були запрошені зустріти святого Миколая разом із наймолодшими членами Культурно-просвітнього товариства українців «Карпати» Липовляни. Учні заспівали пісні "Святий Миколай, завітай до нас" і "Боже, я молюсь за Україну" та віршами вітали улюбленого святого, а він їх нагородив подарунками.

Тетяна Ласик Жагар

SVETI NIKOLA U SLAVONSKOM BRODU

U petak, 6. prosinca 2024. godine u Radničkom domu u Slavonskom Brodu članove Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Ukrajina” posjetio je, već tradicionalno, sveti Nikola i podijelio darove članovima, djeci a i onim malo starijima i time ih nagradio za redovito dolaženje na probe dva puta tjedno i njihov trud i marljivi rad tijekom godine. Za uzvrat, članovi su svetom Nikoli otplesali dio koreografija s kojima uspješno predstavljaju Društvo na čestim nastupima diljem Lijepe naše uz obećanje da će u idućoj godini biti još bolji.

Za blagdan svetog Nikole, djeca (i oni malo obrasliji) na svojim prozorima ostavljaju ulaštene čizmice u nadi da će im sveti Nikola u njima ostaviti poklon. Naravno, poklone

djeca dobivaju ako su bila dobra i ako su lijepo ulaštila svoje čizmice, a ako su nekada ipak bili zločesti, uz poklon ih je dočekala i šiba koju im je ostavio Krampus. Ovakva tradicija traje već stoljećima i sasvim je očito da je sveti Nikola puno voljeniji nego Krampus.

No, jeste li se ikada zapitali tko je zapravo bio ovaj svetac, zašto baš on djeci ostavlja poklone te tko je uopće Krampus?

Još od trećeg stoljeća, djeca diljem svijeta u noći s 5. na 6. prosinca, na svojim prozorima ostavljaju ulaštene čizmice kako bi im sveti Nikola ostavio poklone koje su zaslužili time što su, tijekom godine, bili dobri. Upravo zato što je bio tako dobar prema djeci, sveti Nikola smatra se upravo njihovim zaštitnikom. Ono što se zna o ovom svecu je to da je rođen u trećem stoljeću u gradu Patari u Maloj Aziji, a od svojih je roditelja, koji su preminuli vrlo rano, naslijedio veliko bogatstvo. No, Nikola svoje nasljedstvo nije želio potrošiti samo na sebe već ga je namijenio onima kojima je najpotrebnije.

Nekoliko stoljeća kasnije, uz svetog Nikolu, počeo se vezivati i lik Krampusa koji djecu kažnjava zato što su bila zločesta i to na način da im u čizmici, koja je namijenjena za poklone svetog Nikole, ostavi šibu. Krampus potječe iz germanske poganske tradicije, a opisan je kao zvijer prekrivena crnim dlakama, s rogovima, koji sa sobom nosi lance i zvona i zapravo podsjeća na vraga.

Čini se da su svi članovi Društva bili jako dobri i vrijedni jer Krampusa nije bilo niti na vidiku.

Nikola Zastrižni

ІННА ШТЕФАН-ТОКІЧ: «СТРУНАМИ ДУШІ»

Життєвий шлях і творчість поетеси

Інна Штефан-Токіч народилася в Києві, в інтелігентній родині (мати музикант, концертмейстер по класу фортепіано, батько слідчий, полковник). Закінчила Київський національний лінгвістичний університет, де вивчала німецьку мову та літературу. Пише з 12 років, займається поезією та прозою. Її твори були публіковані в літературних журналах, а також вона перекладає класичні твори таких авторів, як Гете, Гайне, Шиллер і Байрон. Особливе місце в її серці займають твори Гайне та Байрона, що суттєво впливає на її власний поетичний стиль.

Літературний вечір «Струнами душі»

26 квітня 2024 року у Загребі відбувся літературний вечір під назвою «Струнами душі», організований Секцією літературної та культурно-просвітницької діяльності Української громади міста Загреба. Вечір перетворився на свято зустрічі і спілкування з українською поетесою Інною Штефан-Токіч, яка представила свої твори у супроводі музичного виступу. Солостка Сніжана Коверга заспівала прекрасну українську «Черемшину» та інші музичні твори під акомпанемент гітари Еміла Бобрека. Участь у цьому культурному дійстві була унікальною можливістю для ближчого знайомства з творчістю авторки.

Творчість Інни Штефан Токіч вирізняється глибоким відчуттям романтизму, що виражається через багатий

ліризм її поезії. Її вірші, сповнені душевних переживань, часто торкаються тем самотності, пошуку себе та емоційної гармонії. Велика любов Інни до німецької поезії, особливо Гейне і Байрона, безперечно позначилася на її власному стилі. Її переклади творів Гете, Шиллера та інших класиків розширюють її поетичний діапазон і свідчать про її глибоке розуміння європейської літературної традиції. Мати поетеси була професійним музикантом, що, ймовірно, вплинуло на ритміку і мелодику її віршів. У поезії Інни відчувається лірична музичність, яка гармонійно поєднує зміст і форму. Інна почала писати вірші у 12 років, що свідчить про ранню літературну обдарованість. З тих пір її твори публікувалися в літературних журналах, що стало визнанням її таланту.

Вірші поетеси охоплюють широкий спектр тем, від особистих переживань до універсальних питань існування. Центральними мотивами її творчості є любов, краса природи, філософські роздуми про сенс життя та внутрішній світ людини.

Пропонуємо Вашій увазі коротку добірку віршів поетеси:

Вірш «Честь» Інни Штефан Токіч продовжує філософсько-моральну тему її творчості, зосереджуючи увагу на понятті честі як важливого етичного орієнтира. Честь постає як головна моральна категорія. Авторка зображує честь як важкодосяжну вершину, яка вимагає від людини духовної чистоти та мужності. Ця тема перегукується

з класичними філософськими роздумами про високу мораль та чесність. Водночас перед нами постає образ сили і тендітності, адже вірш підкреслює парадоксальний зв'язок між зовнішньою силою та внутрішньою тендітністю – честь порівнюється зі стіною, яка охороняє ніжне серце. Це підсилює контраст між міцністю принципів і чутливістю людини, яка прагне їх досягти. У творі висловлюється ідея, що досягнення честі є мрією, що перебуває за межами можливого для багатьох. Однак для сміливих і чистих душею ця вершина залишається відкритою. Чітко прослідковується мотив долі та заповіту, особливо в останніх рядках поетеса використовує характерний для української народнописенної творчості образ лелеки, який приносить «листа», що символізує доленосне завдання чи обов'язок. Це підкреслює, що честь – це шлях, який обирають лише ті, хто готовий прийняти на себе цей важкий тягар.

Чесць

Де здобувають честі силоміць?
Не ображаючись на той нелегкий норов,
В якому море хвилями кипить
І погляд свій ховає, наче ворон.
Вона, як кріпосна стіна
З тендітним серцем, вічним болем,
Як дивовижно пламенна жага
З безмежним вересковим полем.
Сягнути честі мрійну височінь
Під час, звичайно, речі неможливі
І для людей, як однобарвна тінь,
Де цілі зріють недосяжно сиві.
Та честь чекає на сміливих зліт,
Хто совістю омие свою душу
І з розумом запише заповіт
Лелека лист несе - я мушу.

5 лютого 2020 року (Хорватія)

Наступний вірш є прикладом глибоких філософських пошуків поетеси, які відображають її роздуми про природу честі та моральні цінності. Цей вірш є прекрасним прикладом патріотичної лірики, сповненої гордості за українських жінок. У ньому авторка підкреслює силу, незламність і красу української жінки, що є втіленням

духовної витривалості та гідності. У творі присутня героїзація образу української жінки, адже Інна Штефан Токіч прославляє українських жінок як символ незламності духу, стійкості й краси. Вона акцентує увагу на здатності жінок долати труднощі і нести у світ світло життя. Вірш сповнений національної гордості, де українки представлені як особливі жінки, чия краса й мудрість заслуговують на шану і повагу не лише у межах України, а й поза її кордонами. Особливо підкреслюється естетика жіночності, чарівність і жіноча краса описуються через метафору квітів, зірок і саду, що підкреслює їхню неперевершеність і унікальність. Окрім тендітності вирізняється і тема боротьби та витривалості, авторка звертає увагу на внутрішню силу українських жінок, їхню здатність перемагати біль і захищати правду, що відображає образ жінки як борця за справедливість і правду. Вірш написаний у Хорватії, де поетеса проживає, і, можливо, це відображає її зв'язок з Батьківщиною, який залишається непорушним навіть на відстані.

Українкам

Пишайтеся собою, українки!
І бережіть в собі вогонь життя.
Незламність духа - ні єдина жінка
Не пронесе на протязі буття!
Пишайтеся собою, українки!
Чарівністю, як сяйвом всіх зірок
І поглядом очей мрійливих-
Вони розкажуть, де краса жінок.
Пишайтеся собою, українки!
Своїм талантом біль перемагають!
Ще не родилося на світі жінки,
Хто може правди душу захищати!
Пишайтеся собою, українки!
Бо квіти ви у всесвіті блокад.
Розумні, щирі, гарні золотинки
Краси нев'янучої кольоровий сад!

31 січня 2021 року (Хорватія)

Наступний твір, поезія «Затулила очі темна ніч навколо» має глибоку символіку та філософські роздуми про боротьбу добра зі злом, моральні дилеми та спокуту-

вання людських гріхів. Вірш описує метафоричну битву між совістю та брехнею, що є одним з ключових образів твору. Тема внутрішньої боротьби людської душі є важливою частиною творчості Інни Штефан Токіч. Образи та символи, що вирізняються у даній поезії це змії, як традиційний символ зла, і совість, яка перемагає. Вони стають центральними образами, що розкривають моральні цінності авторки. Ніч та світло ліхтарів – класичний контраст темряви і світла, що символізує духовне просвітлення та боротьбу за правду. Авторка піднімає філософське питання про суд людський і Божий, наголошуючи на тому, що людські судження можуть бути оманливими, тоді як Божий суд – єдиний істинний. Структура та ритм твору створюють враження повільного, але неупинного руху до морального очищення, що

нагадує музичний лад, можливо, під впливом музичної атмосфери, в якій зростала поетеса. Незважаючи на метафоричний характер вірша, можна провести паралелі з життєвими обставинами авторки, зокрема її перебуванням у Хорватії, що, можливо, вплинуло на емоційний фон цього твору.

Затулила очі темна ніч навколо
Ліхтарі даремно пнуться світлом десь
Божевільний світе, твоє дике коло
Колошматить в пеклі кровожерний пес.
На страшних тарілках поряд ката в рясі
Совість із брехнею зв'язані лежать
«Як судить нас будуть, могу я завчасно
Людам нерозумним дещо обіцять?»
Це спитала совість і відверті сльози
Линули прозорим і рясним дощем
Затріщали стіни - у воріт загроза
Змій здихає в муках під її мечем.
Затулила очі темна ніч навколо
Засвітила совість ліхтарі добра
І пішла повільно до самого Бога
Наші душі хибні лікувать від зла.

2 листопада 2023 року (Хорватія, Загреб)

Тож, до нових літературних зустрічей, а нашій поетесі бажаємо творчого натхнення!

Доктор філологічних наук, доцент Дарія Павлешен

РІЗДВЯНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ: ЯК ВІДЗНАЧАЮТЬ СВЯТО ТА ЩО СИМВОЛІЗУЄ РІЗДВО

Різдво є одним з найголовніших свят для українського народу. Ми святкуємо його з покоління в покоління, притримуючись традицій та вірувань. Різдвяні традиції глибоко сягають корінням в життя наших пращурів, несучи в собі сакральний та релігійний зміст.

Основні традиції та обряди Різдва

В Україні Різдво тепер святкують 25 грудня (до 2023 року святкували 7 січня - за юліанським календарем). Однак в незалежності від дати, святкування має певні традиції та обряди. Традиції на Різдво перш за все включають в себе родинне єднання. Українці завжди сприймали це свято, як таке, що потрібно зустрічати в родинному колі. По сьогоднішній день вважається, що на Різдво мають приїхати ті, хто поїхав на навчання, переїхав, але не створив власної сім'ї. Простіше кажучи, абсолютно вся сім'я має зібратися до купи. Наші пращури вірили, що якщо людина залишилася сама на Різдво, то вона блукатиме цілий рік. Важливим є те, що до українських різдвяних традицій мають долучатися абсолютно всі члени родини. З давніх давен вважалося, що навіть жителі села мають повністю дотримуватися традицій, а якщо хтось один їх не виконує – то невдача може спіткати всіх односельчан. Цікавим є й той факт, що у наших предків існували й різні різдвяні традиції в залежності від регіону. Наприклад, бойки обмотували святковий стіл залізним ланцюгом, а потім топтали по ньому всією родиною. Такий обряд символізував єднання родини протягом наступного року. А на ранок Різдва інколи зв'я-

зували ложки до купи, що несло в собі такий самий зміст.

Існувало й безліч інших різдвяних традицій, серед яких традиційний одяг, святковий стіл, вертеп та інші повір'я.

Традиційні різдвяні страви та святковий стіл

Традиції святкування Різдва в Україні включають і святковий стіл. Застілля починається напередодні Різдва у Святий Вечір. На столі мають бути присутні 12 пісних страв, кожна з яких мають спробувати всі члени родини. Головною стравою вважається кутя, яку зазвичай розміщують в центрі столу поруч із запаленою свічкою. Кутя готується з ячменю або пшениці, що доповнюється родзинками, маком, горіхами та медом.

Українські різдвяні традиції передбачають залишення куті після святкової вечері на столі для духів померлих предків. Наш народ вірить, що в Різдво вони відвідують свій будинок. Святий Вечір є останнім днем суворого різдвяного посту.

Крім куті на столі обов'язково мали бути борщ, гриби, риба, вареники з картоплею та капустою, картопля, хліб та узвар. З давніх часів в цей день господиня невпинно займалася приготуванням 12 страв (на честь 12 апостолів), помічниками для неї були діти, особливо старші доньки. Господар в цей час кормив худобу, вистеляв їй солому.

У самий день Різдва вже не існує ніяких обмежень в їжі, страви можуть бути приготовлені з м'ясних та молочних продуктів.

Колядки та щедрівки – музична різдвяна традиція

Традиції Різдва Христового передбачають й колядування з початком сутінок. Наші предки влаштовували чи не справжні вистави, співаючи колядки та щедрівки. Хлопці та дівчата охоче збиралися разом для цього чудового обряду. У кожного в групі колядників була свою роль. Першим завжди йшов той, у кого найкращий голос, тримаючи Вифлеємську Зірку, наступним йшов дзвонар, що сповіщав господарів про наближення гостей, далі була людина з мішком подарунків.

По сьогоднішній день ця неймовірна традиція збереглася і нині можна побачити дітей і підлітків, які ходять до сусідів, співаючи колядки та щедрівки. В західних регіонах України можна побачити це дійство, яке є більш наближеним до тогочасної музичної традиції Різдва.

Український вертеп – театр різдвяного дива

Вертеп – це традиційне різдвяне дійство в українській культурі, яке розповідає про народження Ісуса Христа. Його назва означає печеру, де, за біблійною легендою, відбулося це диво. У виставах беруть участь персонажі з різдвяної історії: маленький Ісус, Марія, Йосип, пастухи, ангели, царі, а також Ірод і смерть, які символізують боротьбу добра і зла.

Український вертеп буває театральним або ляльковим. У театральному дійстві люди виконують ролі героїв, часто додаючи до біблійних подій гумор і місцевий колорит. Ляльковий вертеп, популярний на заході України, зазвичай відтворюється у спеціальних двоповерхових конструкціях: зверху показують релігійні сцени, а знизу – побутові або жартівливі.

Вертеп є важливою частиною українського Різдва, адже поєднує релігійний зміст із веселою народною традицією. Він додає святі яскравості та допомагає передавати культурну спадщину з покоління в покоління.

Різдвяні прикмети та повір'я: що важливо знати

Народ України має безліч прикмет на Різдво. Наприклад, за 12 днів до свята заборонялася будь-яка важка робота, дозволено було лише поратись біля худоби та готувати їсти. До заборон Святвечора відносилося табу позичати будь-які гроші. Логіка такої заборони це щось на кшталт «як зустрінеш, так і проведеш весь рік». Вірили, що якщо людина прийшла позичати – то вона має злий намір або взагалі є відьмою.

Обереги від нечистої сили також стали своєрідною традицією святкувати Різдво. Наші предки кликали нечисту силу в Святий Вечір, а під кінець свята казали «Як не прийдеш тепер, то щоби весь рік не приходив, за морем твоя вечеря». Часто в якості оберега українці використовували залізо, тому часто у дідуха можна було побачити серп, косу тощо. Гуцули розміщували залізне ядро під столом, щоб захиститися від злого духу.

Найбільш популярними атрибутами Різдва ставали монети та часник. Монета символізувала багатство на майбутній рік. Її розміщували під скатертиною, під дідухом, а на ранок клали у воду, якою потім вмивалися. Часник символізував здоров'я, інколи його вживали перед кутею.

Загалом усі традиції Різдва в Україні були пов'язані з бажанням дізнатися долю, а також закликати добробут та врожай. Серед основних різдвяних прикмет існують такі:

- На Різдво багато снігу – буде врожай озимини.

- Якщо під стріхою на Різдво багато бурульок – гарно вродить ячмінь.
- Рясніє іній на деревах – очікується чудовий врожай озимини.
- Зелене Різдво – означає білий Великдень.

До основних традицій відносилося й ворожіння, при чому вважається, що саме це дійсно з'явилося набагато раніше за Різдво. Хтось вважав, що ворожити на Різдво це не до добра, а хтось навпаки вірив у таїнство свята. По сьогоднішній день українські дівчата проводять обряди ворожіння у Святвечір, щоб дізнатися свою долю та ім'я майбутнього чоловіка.

Традиційний одяг на Різдво: що одягають для святкування

Для святкування Різдва українці мали звичай одягати лише новий одяг, що шився та рясно оздоблювався орнаментом задалегідь. Традиції на Різдво в Україні включали в себе носіння святкових вишиванок, розшитих поясів, нагрудників або жилеток та національного верхнього одягу.

Крім цього, на молодих дівчатах, які ходили колядувати можна було побачити ошатні хустки на голові.

Підготував: Давор Лагудза

BOŽIČNE TRADICIJE U UKRAJINI: KAKO SE SLAVI I ŠTO SIMBOLIZIRA BOŽIĆ

Božić je jedan od najvažnijih blagdana za ukrajinski narod. Slavimo ga s koljena na koljeno, čuvajući tradicije i vjerovanja. Božićne tradicije duboko su ukorijenjene u živote naših predaka, noseći sveto i religiozno značenje.

Glavne tradicije i obredi Božića

U Ukrajini se Božić sada slavi 25. prosinca (do 2023. godine slavio se 7. siječnja – prema julijanskom kalendaru). Međutim, bez obzira na datum, proslava ima određene tradicije i rituale. Božićne tradicije ponajprije uključuju obiteljsko zajedništvo. Ukrajinci su oduvijek ovaj blagdan doživljavali kao nešto što treba proslaviti u krugu obitelji. Do danas se vjeruje da se na Božić trebaju vratiti oni koji su otišli studirati, odselili se, ali nisu stvorili svoju obitelj. To znači da bi se apsolutno cijela obitelj trebala okupiti za jednim stolom. Naši su preci vjerovali da će, ako na Božić čovjek ostane sam, cijelu godinu lutati.

Vrlo je važno da apsolutno svi članovi obitelji trebaju sudjelovati u ukrajinskim božićnim tradicijama. Od davnina se vjerovalo da čak i svi seljani moraju u potpunosti poštovati

tradiciju, a ako ih jedna osoba prekrši, tada neuspjeh može zadesiti sve suseljtane.

Zanimljiva je i činjenica da su naši preci imali različite božićne tradicije ovisno o regiji. Naprimjer, bojky su željeznim lancem omatali svečani stol, a potom bi ga gazila cijela obitelj. Takva ceremonija simbolizirala je jedinstvo obitelji tijekom sljedeće godine. A na božićno jutro ponekad su vezali žlice, što je imalo isto značenje.

Bilo je tu i mnogo drugih božićnih običaja, uključujući tradicionalnu odjeću, svečani stol, vertep (jaslice) i druga vjerovanja.

Tradicionalna božićna jela i svečani blagdanski stol

Tradicije proslave Božića u Ukrajini uključuju i svečani blagdanski stol. Svetkovina počinje dan uoči Božića, na Badnju večer. Na stolu treba biti 12 posnih jela od kojih bi svako trebali probati svi ukućani. Glavno jelo je kutja, koja se obično stavlja na sredinu stola uz upaljenu svijeću. Kutja se priprema od ječma ili pšenice, dopunjena grožđicama, makom, orašastim plodovima i medom.

Ukrajinski božićni običaji uključuju ostavljanje kutje nakon večere na stolu za duhove preminulih predaka. Naš narod vjeruje da oni na Božić obilaze svoj dom. Badnja večer posljednji je dan strogog božićnog posta.

Osim kutje, na stolu moraju biti boršč, gljive, riba, varenyky s krumpirom i kupusom, krumpir, kruh i uzvar. Od davnina, na ovaj dan, domaćica je neprestano bila zauzeta pripremom 12 jela (u čast 12 apostola), a pomagala su joj djeca, posebno starije kćeri. Domaćin je za to vrijeme hranio stoku i prostirao joj slamu.

Na sam Božić nema ograničenja u hrani te se mogu pripremati jela od mesa i mliječnih proizvoda.

Koljadky i ščedrivyky – glazbena božićna tradicija

S početkom sumraka božićne tradicije također uključuju i pjevanje božićnih pjesama – koljadki. Naši su preci priređivali

gotovo prave predstave, pjevajući koljadky i ščedrivky. Momci i djevojke rado su se okupljali radi ovog prekrasnog obreda. Svatko u skupini koljadnyka imao je svoju ulogu. Uvijek je prvi išao onaj s najboljim glasom s Betlehemsom zvijezdom u ruci, zatim zvončar koji je upozoravao domaćine na dolazak gostiju, a nakon njega osoba s vrećom darova.

I do danas je sačuvana ova nevjerojatna tradicija, a danas možete vidjeti djecu i mlade kako odlaze svojim susjedima, pjevajući koljadky i ščedrivky. U zapadnim regijama Ukrajine možete vidjeti ovaj običaj koji je najbliži tadašnjoj glazbenoj tradiciji Božića.

Ukrajinski vertep kao kazalište božićnog čuda

Vertep je tradicionalni božićni čin-predstava u ukrajinskoj kulturi koji govori o rođenju Isusa Krista. Njegovo ime označava spilju u kojoj se, prema biblijskoj legendi, dogodilo ovo čudo. U predstavama sudjeluju likovi iz božićne priče: maleni Isus, Marija, Josip, pastiri, anđeli, kraljevi, kao i Herod i Smrt koji simboliziraju borbu dobra i zla.

Ukrajinski vertep može biti kazališni ili lutkarski. U kazališnom činu ljudi igraju uloge heroja, koji biblijskim događajima često dodaju humor i lokalni kolorit. Lutkarski vertep, popularan na zapadu Ukrajine, obično se prikazuje u posebnim dvokatnim konstrukcijama: gore su prikazani vjerski prizori, a dolje svakodnevni ili šaljivi prizori.

Vertep je važan dio ukrajinskog Božića jer spaja vjerski sadržaj s veselom narodnom tradicijom. To daje svjetlinu blagdanu i pomaže u prenošenju kulturne baštine s generacije na generaciju.

Božićni predznaci i narodna vjerovanja: što trebamo znati

Ukrajinski narod ima mnogo predznaka za Božić. Na primjer, 12 dana prije Božića bio je zabranjen svaki teški rad, dopušten je bio samo rad sa stokom i pripremanje hrane. Među zabranama za Badnjak bio je i tabu posuđivanja novca. Logika takve zabrane je nešto poput „kako sretnoš, tako ćeš provesti cijelu godinu“. Vjerovalo se da ako osoba dođe posuditi novac, onda ima zle namjere ili je zapravo vještica.

Talismani protiv zlih duhova također su postale svojevrsna tradicija proslave Božića. Naši preci su na Badnju večer doživljali zle duhove, a na kraju govorili „Ako sad ne dođeš, nemoj cijelu godinu, večera ti je preko mora“. Ukrajinci su često koristili željezo kao talisman, pa se često na diduhu mogao vidjeti srp, kosa i slično. Hutsuli su ispod stola stavljali željeznu jezgru kako bi otjerali zle duhove.

Najpopularniji atributi Božića postali su kovanice i češnjak. Kovanica je simbolizirala bogatstvo za narednu godinu. Stavljala se pod stolnjak, ispod diduha, a ujutro se stavljala u vodu kojom se umivalo. Češnjak je simbolizirao zdravlje, a ponekad se jede prije kutje.

Također, sve božićne tradicije u Ukrajini bile su povezane sa željom da se zna sudbina, kao i da se poziva na blagostanje i bogatu žetvu. Među glavnim božićnim predznacima su sljedeći:

- Za Božić će biti puno snijega – bit će berba ozimih usjeva.
- Ako je na Božiću puno ledenica pod krovom, dobro će roditi ječam.
- Puno je inja na stablima – očekuje se velika žetva ozimih usjeva.
- Zeleni Božić znači bijeli Uskrs.

Među glavne tradicije spadalo je i gatanje, a vjeruje se da se ono pojavilo puno prije Božića. Netko je vjerovao da gatanje na Božić nije dobro, a netko je, naprotiv, vjerovao u tajanstvenost blagdana. Do danas ukrajinske djevojke provode obrede gatanja na Badnjak kako bi saznale svoju sudbinu i ime svoga budućeg muža.

Tradicionalna odjeća za Božić: što se nosi za proslavu

Za proslavu Božića Ukrajinci su nosili samo novu odjeću koja je unaprijed bila sašivena i bogato ukrašena ornamentima. Običaji za Božić u Ukrajini uključivali su nošenje blagdanskih vezenih košulja, vezenih pojaseva, napršnjaka ili prsluka i nacionalnih pokrivala za glavu.

Osim toga, na mladim djevojkama koje su išle koljaduvaty mogle su se vidjeti elegantne svečane marame – hustke.

Pripremio: Davor Lagudza

РІЗДВЯНА ЗІРКА І ДІДУХ: СИМВОЛИ УКРАЇНСЬКОГО РІЗДВА

Різдвяна зірка

Українське Різдво – це не лише свято душі, а й подія, що об'єднує покоління через багаті традиції та символи. Серед них особливе місце займають різдвяна зірка і дідух – знакові елементи, які додають святку особливого колориту та відображають глибокі духовні й культурні традиції народу.

Різдвяна зірка має християнське коріння і символізує Віфлеємську зорю, що з'явилася на небі в момент народження Ісуса Христа. У Святому Письмі зазначено, що саме ця зірка привела трьох мудреців до місця, де народився Спаситель.

В українській традиції зірка стала невід'ємним атрибутом колядування. Її виготовляють із картону, дерева або соломи, прикрашаючи яскравими стрічками, дзвіночками, кольоровим папером і навіть блискітками. У центрі часто розміщують ікону Ісуса Христа, Богородиці чи малюнок, пов'язаний із народженням Спасителя. Колядники несуть зірку попереду процесії, співаючи колядки, які славлять народження Христа та бажають добробуту господарям, які приймають колядників. Зірка є не лише естетичним елементом, але й виконує важливу роль у створенні святкового настрою та підкреслює урочистість дійства. Вона зазвичай має вісім кінців, що є символом Віфлеємської зорі та відображає ідею відродження й нового початку. Цікаво, що у різних регіонах України зірка має свої особливості. Наприклад, у Карпатах її прикрашають переважно природними матеріалами, такими як солома, хвоя або шишки. На Поліссі її можуть доповнювати «павуками» – плетеними із соломи конструкціями, які є символами гармонії Всесвіту. В деяких містах і селах організовують конкурси на найкращу зірку, де учасники змагаються у творчості та оригінальності. Таким чином, різдвяна зірка є не лише релігійним, а й культурним феноменом, який об'єднує людей у святковому настрої.

Ще одним важливим символом Різдва є дідух. Це сніп із колосків пшениці, жита чи вівса, який уособлює зв'язок із предками, символізує родинний добробут і є оберегом дому. Дідух вносять у хату на Святий вечір, коли сходить перша зоря, та урочисто встановлюють на покуті, що є почесним місцем у домі. Його присутність символізує дух предків, які, за віруваннями, приходять на свято разом із родиною, аби розділити радість Різдва. Саме слово «дідух» походить від слова «дід» і підкреслює зв'язок поколінь, нагадуючи, що коріння родини – це її сила

та опора. Дідух виготовляють із першого зажинкового снопа, що додає йому особливого значення. Перший сніп вважався священним, адже він уособлював початок нового циклу життя, добробут і плодючість. Для прикраси дідуха використовують сухоцвіти, барвисті стрічки, ягоди калини, що додають йому святковості. Після завершення свят дідуха не викидають. Після Водохреща його розбирають. Солому використовують для підживлення землі, щоб наступний рік був врожайним, або плетуть із неї обереги для родини. А зерно з дідуха додають до зерна, що буде засіватися першим.

У давні часи дідух мав ще й практичне значення. Його солома стелилася під стіл, де відбувалася святкова вечеря, і вважалася своєрідним зв'язком із землею та предками. У деяких регіонах України дідух виготовляють у формі дерева, яке символізує родове дерево і нескінченність життя. Це підкреслює не лише зв'язок поколінь, а й гармонію між духовним і матеріальним.

Дідух та різдвяна зірка чудово доповнюють одне одного у святкових традиціях. Зірка символізує небесне, Божественне керівництво, вказуючи шлях до добра й світла, тоді як дідух є символом земного, зв'язку з рідною землею та предками. Разом ці символи створюють гармонійний образ українського Різдва, який зберігається в пам'яті народу і передається з покоління в покоління.

Українське Різдво неможливо уявити без цих традиційних елементів. Вони є не лише прикрасами свята, але й глибоким духовним і культурним спадком. Різдвяна зірка та дідух об'єднують народ, родину й нагадують про цінність духовності, єдності та спадковості. Ці символи додають Різдву особливої атмосфери, в якій поєднуються радість, тепло й любов.

Давор Лагудза

Різдвяний Дідух з житнього колосся та льону

BOŽIĆNA ZVIJEZDA I „DIDUH“: SIMBOLI UKRAJINSKOG BOŽIĆA

Božićna zvijezda

Ukrajinski Božić nije samo praznik duše, već i događaj koji spaja generacije kroz bogatu tradiciju i simbole. Među njima posebno mjesto zauzimaju božićna zvijezda i diduh – simbolički elementi koji blagdanu daju poseban kolorit i odražavaju duboku duhovnu i kulturnu tradiciju naroda.

Božićna zvijezda ima kršćanske korijene i simbolizira Betlehemsku zvijezdu koja se pojavila na nebu u

vrijeme rođenja Isusa Krista. U Svetom pismu stoji da je upravo ta zvijezda dovela tri mudraca do mjesta gdje je rođen Spasitelj.

U ukrajinskoj tradiciji zvijezda je postala neizostavni atribut pjevanja - koljadovanja. Izrađuje se od kartona, drveta ili slame, a ukrašava jarkim vrpčama, zvončićima, papirom u boji, pa čak i šljokicama. U središtu se često nalazi ikona Isusa Krista, Majke Božje ili crtež vezan uz rođenje Spasitelja. Koljadnyky nose zvijezdu na čelu procesije, pjevajući koljady – pjesme koje slave rođenje Kristovo – i žele blagostanje domaćinima koji ih ugošćuju. Zvijezda nije samo estetski element, već igra i važnu ulogu u stvaranju blagdanskog raspoloženja te naglašava svečanost blagdana. Obično ima osam krajeva, što je simbol Betlehemske zvijezde i odražava ideju ponovnog rođenja i novog početka.

Zanimljivo je da zvijezda ima svoje različite karakteristike ovisno o regijama Ukrajine. Primjerice, u Karpatima je ukrašena uglavnom prirodnim materijalima, poput slame, iglica ili češera. Na Poljsju se može nadopuniti „paucima“ – pletenim konstrukcijama od slame koje su simboli harmonije svemira. U nekim gradovima i selima organiziraju se čak natjecanja za najbolju zvijezdu, gdje se sudionici natječu u kreativnosti i originalnosti. Stoga, božićna zvijezda nije samo vjerski, već i kulturni fenomen koji spaja ljude u blagdanskim raspoloženju.

Još jedan važan simbol ukrajinskog Božića je diduh. To je snop klasja pšenice, raži ili zobi, koji predstavlja vezu s precima, simbolizira obiteljsko blagostanje i čuvar je kuće. Diduh se unosi u kuću na Badnju večer, kad izađe prva večernja zvijezda, i svečano se postavlja u glavnom kutu s ikonama, koji je počasno mjesto u kući. Njegovo prisustvo simbolizira duh predaka koji, prema vjerovanjima, dolaze na blagdan zajedno s obitelji podijeliti radost Božića. Sama riječ „djiduh“ (ukr. дідух) dolazi od riječi „djed“ (ukr. дід) i naglašava povezanost generacija, podsjećajući nas da su korijeni obitelji njezina snaga i oslonac.

Diduh se pravi od snopa koji se prvi žanje, što mu daje posebno značenje. Prvi snop se smatrao svetim jer je predstavljao početak novog ciklusa života, blagostanja i plodnosti. Za ukrašavanje diduha koristi se suho cvijeće, šarene vrpce, bobice kalyne, što ga čini svečanim. Po završetku božićnih praznika diduh se ne baca. Nakon Bogojavljenja se raskiće. Slama se koristi za prihranjivanje zemlje kako bi sljedeća godina bila rodna, ili se pletu amajlije za obitelj. A zrno s diduha dodaje se onom zrnu koje će se prvo sijati.

Diduh je imao i praktično značenje. Njegova se slama prostirala ispod stola za kojim se održavala svečana večera, te se smatrala svojevrsnom vezom sa zemljom i precima. U nekim regijama Ukrajine diduh se izrađuje u obliku stabla što simbolizira obiteljsko stablo i beskonačnost života. Time se naglašava ne samo povezanost generacija, već i sklad duhovnog i materijalnog.

Diduh i božićna zvijezda savršeno se nadopunjuju u ukrajinskim božićnim tradicijama. Zvijezda simbolizira nebesko, božansko vodstvo, pokazuje put ka dobru i svjetlosti, dok je diduh simbol zemaljskog, povezanosti s domovinom i precima. Zajedno, ovi simboli stvaraju skladnu sliku ukrajinskog Božića koja se čuva u sjećanju naroda i prenosi s koljena na koljeno.

Ukrajinski Božić ne može se zamisliti bez ovih tradicionalnih elemenata. Oni nisu samo blagdanski ukrasi, već i duboka duhovna i kulturna baština. Božićna zvijezda i diduh spajaju narod, obitelj i podsjećaju na vrijednost duhovnosti, zajedništva i nasljeđa. Ovi simboli daju poseban ugođaj Božiću u kojem se spajaju radost, toplina i ljubav.

Davor Lagudza

Diduh

УЗВАР І КВАС: РІЗДВЯНІ НАПОЇ З ДУШЕЮ ТРАДИЦІЙ

Святий вечір – особливе свято для українців, коли родина збирається за святковим столом із 12 пісними стравами. Одними з обов'язкових напоїв на Святий вечір неодмінно є кvas та узвар. Вони не лише втамовують спрагу, але й несуть у собі символічне та культурне значення.

Кvas – це один із найдавніших напоїв українців, відомий ще з часів Київської Русі. Його виготовляли із житнього хліба, борошна або ячменю. Кvas символізує життєву силу та гостинність.

У давнину вважалося, що кvas очищає душу, тому його часто вживали під час постів. Також, кvas вважали лікувальним напоєм – ним знижували температуру, лікували шлунок і покращували настрій.

Рецепт приготування квасу

Інгредієнти:

- 500 г житнього хліба (чорного, підсушеного)
- 3 л води
- 100 г цукру
- 10 г дріжджів.

Приготування:

Поріжте хліб на невеликі шматочки, підсушіть у духовці до рум'яності. Залийте сухарі кип'яченою водою та залиште на 4-5 годин. Процідіть настій, додайте цукор і дріжджі, залиште на 12 годин у теплом місці. Після

бродиння розлийте напій у пляшки й поставте у холодильник на кілька годин.

Узвар – це компот із сушених фруктів, що символізує достаток і добробут у родині. Його завжди готують на Святий вечір, адже кожен інгредієнт має своє значення: яблука – здоров'я, груші – довголіття, а сливи – благополуччя.

Узвар вважали оберегом дому: ним окроплювали поріг, щоб відлякати злі сили. У Карпатах до узвару додавали корицю, щоб надати напою особливого аромату.

Рецепт приготування узвару

Інгредієнти:

- 200 г сушених яблук
- 100 г сушених груш
- 50 г сушених слив
- 2-3 столові ложки меду (за смаком)
- 2,5 л води.

Приготування:

Промийте сушені фрукти під проточною водою. Замочіть їх у холодній воді на 30 хвилин. У каструлю налейте воду, доведіть до кипіння та додайте фрукти. Варіть узвар на повільному вогні 30-40 хвилин. Наприкінці додайте мед та охудіть напій.

Кvas та узвар займають почесне місце на святковому столі українців. Їхнє споживання – це не просто втамування спраги, а відтворення глибоких символічних сенсів української культури. Кvas нагадує про важливість праці та зв'язок із землею, а узвар – про гармонію в родині та шанування природи.

Обидва напої передають смак і дух українських свят, що об'єднують покоління за одним столом.

Підготував: Давор Лагудза

UZVAR I KVAS: BOŽIČNA PIĆA S DUŠOM TRADICIJE

Бадня вечер је посебан благдан за Украјинце када се обителј окуплја око свећаног стола с 12 посних јела. Једно од обавезних пића на Бадњу вечер свакако су кvas и узвар. Не само да гасе жеђ, већ имају и симболичко и културно значење.

Кvas је једно од најстаријих украјинских пића, познато још из времена Кијивске Рус'и. Правио се од раженог круха, брашна

или јеčма, а симболизира vitalnost i gostoljubivost.

U davna vremena se vjerovalo da kvas čisti dušu, pa se često koristio za vrijeme posta. Također, kvas se smatrao ljekovitim pićem – snižavao je temperaturu, liječio želučane probleme i popravljao raspoloženje.

Recept pripreme kvasa

Састојци:

- 500 g раженог круха (црног, осушеног)
- 3 litre воде
- 100 g шећера
- 10 g кvasca

Припрема:

Крух нарежите на мале комадице и осушите у пећници док не

porumene. Osušene komadiće kruha prelijte prokuhanom vodom i ostavite 4-5 sati. Piće procijedite, dodajte šećer i kvasac te ostavite 12 sati na toplom mjestu. Nakon fermentacije, piće utočite u boce i stavite u hladnjak na nekoliko sati.

Uzvar je kompot od suhog voća koji simbolizira bogatstvo i blagostanje u obitelji. Uvijek se priprema na Badnjak, jer svaki sastojak ima svoje značenje: jabuke – zdravlje, kruške – dugovječnost, a šljive – blagostanje.

Uzvar se smatrao kućnim čuvarom: njime se škropilo po pragu kuće da bi se otjerale zle sile. U Karpatima su u mješavinu dodavali cimet kako bi piće dobilo posebnu aromu.

Recept pripreme uzvara

Sastojci:

- 200 g suhih jabuka
- 100 g suhih krušaka

- 50 g suhih šljiva
- 2-3 žlice meda (po ukusu)
- 2,5 litara vode

Priprema:

Suho voće isperite pod mlazom vode. Namočite ih u hladnoj vodi 30 minuta. Ulijte vodu u lonac, zakuhajte i dodajte voće. Kuhajte na laganoj vatri 30-40 minuta. Na kraju dodajte med i ohladite napitak.

Kvas i uzvar zauzimaju počasno mjesto na svečanom stolu Ukrajinaca. Njihova konzumacija nije samo gašenje žeđi, već i obnavljanje dubokih simboličkih značenja ukrajinske kulture. Kvas podsjeća na važnost rada i povezanosti sa zemljom, a uzvar – na obiteljski sklad i poštivanje prirode.

Oba pića prenose okus i duh ukrajinskih praznika koji ujedinjuju sve generacije za istim stolom.

Pripremio: Davor Lagudza

УКРАЇНСЬКИЙ БОРЩ: ТРАДИЦІЯ, СМАК, КУЛЬТУРА

Український борщ – це не лише страва, а й символ національної ідентичності українського народу, що об'єднує людей навколо родинного столу. Борщ, який офіційно визнаний культурною спадщиною ЮНЕСКО, є невід'ємною частиною української кухні та культури. Його подають як на повсякденні обіди, так і на святкові події, зокрема на Різдво, коли борщ із грибними вушками є одним із традиційних пісних страв.

Кажуть, що скільки господинь, стільки й рецептів з приготування борщу! Але існує три основні різновиди борщу: червоний, зелений і холодний, кожен із яких має свої особливості.

Ми Вам у цьому номері подаємо по одному рецепту з кожного.

Червоний борщ

Червоний борщ – це найвідоміший вид борщу, його готують із капусти, картоплі, моркви, цибулі, петрушки, кропу та буряку. Червоний борщ як правило варять

на м'ясо-кістковому розсолі, хоча історично він був простою їжею селян і м'ясо клали лише на свята, а в будні дні – затовкували або засмажували салом із часником і цибулею.

Червоний борщ має свої регіональні варіації: південний та західний рецепти.

Південний рецепт Червоного борщу

Інгредієнти:

- 500 г свинини (можна замінити куркою або яловичиною),
- 2-3 картоплини,
- 1 буряк,
- 1 морква,
- 1 цибулина,
- 300 г капусти,
- 2 ст. л. томатної пасты,
- 2 зубчики часнику,
- сіль, перець, лавровий лист, зелень.

Приготування:

Відваріть м'ясо до готовності, знімаючи піну. Додайте нарізану картоплю. Поки вариться, буряк натріть на тертці, обсмажте з томатною пастою та додайте до бульйону. Додайте дрібно нарізану моркву, цибулю та капусту. Приправте спеціями, додайте часник та зелень перед подачею.

Західний рецепт Червоного борщу

Інгредієнти:

- 300 г яловичини,
- 1 склянка вареної квасолі,
- 1 буряк,

- 3 картоплини,
- 1 морква,
- 1 цибулина,
- 200 г капусти,
- 2 ст. л. оцту,
- 2 ст. л. томатної пасты,
- сіль, перець, лавровий лист.

Приготування:

Відваріть яловичину, додайте нарізану картоплю. Бурак натріть і тушуйте з оцтом. Додайте у бульйон квасолю, капусту, моркву та цибулю. Заправте томатною пастою і приправами.

Зелений борщ

Зелений борщ – це різновид борщу, до складу якого найчастіше входять щавель і яйця. Відомий також різновид зеленого борщу зі шпинатом замість щавлю.

Зелений борщ є традиційною весняною стравою, особливо, під час Великого посту, де основними складовими є молода зелена кропива та інша рання зелень (черемша, зелена цибуля, петрушка, кріп, пшінка, іноді салат), а яйце додають після свята Великодня.

На Галичині щавлевий борщ також відомий як квасковий борщ або кваскова зупа.

Рецепт Зеленого борщу

Інгредієнти:

- 300 г курячого філе,
- 3-4 картоплини,
- 2 моркви,
- 1 цибулина,
- 200 г щавлю,
- 2 варених яйця,
- 2 ст. л. сметани,
- зелень, сіль, перець.

Приготування:

Відваріть куряче філе, додайте нарізану картоплю. Підсмажте моркву і цибулю, додайте до бульйону.

Наріжте щавель, додайте до борщу за 5 хвилин до готовності. Перед подачею додайте подрібнені яйця і сметану.

Холодний борщ

Холодний борщ або холодник – це літня варіація борщу, що освіжає у спеку. Це різновид борщу, холодна рідка овочева страва, зварена на буряковому відварі, хлібному квасі та заправлена прянощами.

В Україні холодний борщ готували винятково влітку. Молодий городній буряк різали соломкою, заправляли квасом-сирівцем, сироваткою чи масляною, або сметаною. Додавали свіжу зелень петрушки, кропу, цибулі, часнику, за можливості круто зварені яйця. Це був сирий борщ, оскільки варили лише буряк. Їли охолодженим, нерідко з вареною картоплею замість хліба. І спосіб приготування холодного борщу зберігся до наших днів майже без змін.

Рецепт Холодного борщу

Інгредієнти:

- 2 варених буряки,
- 1 літр кефіру,
- 2 огірки,
- 2 варених яйця,
- зелена цибуля, кріп, сіль, перець.

Приготування:

Буряки натріть на тертці, додайте кефір і трохи води для консистенції. Додайте нарізані огірки, зелень та яйця. Приправте за смаком і подавайте охолодженим.

На останок ще раз нагадаємо, що борщ – це більше, ніж страва. У багатьох українських родинах це символ затишку та гостинності. А Різдвяний борщ з вушками символізує окреме духовне єднання, а його приготування нерідко стає колективною подією, яка об'єднує родину.

Не забуваймо те, що готуючи борщ, ми продовжуємо традицію, яка формувалася століттями, зберігаючи смак, що нагадує про рідну землю та дім!

Підготував: Давор Лагудза

UKRAJINSKI BORŠČ: TRADICIJA, OKUS, KULTURA

Ukrajinski boršč nije samo jelo, već i simbol nacionalnog identiteta ukrajinskog naroda koji ujedinjuje ljude oko obiteljskog stola. Boršč, koji je službeno priznat kao kulturna baština UNESCO-a, neizostavni je dio ukrajinske kuhinje i kulture. Poslužuje se kako za svakodnevne ručkove, tako i za svečane prilike, osobito za Božić kada je boršč s „ušima“ punjenim gljivama jedno od tradicionalnih posnih jela za Badnjak.

Kažu, koliko domaćica toliko i recepata za boršč! Ali postoje tri glavne vrste boršča: crveni, zeleni i hladni, od kojih svaki ima svoje karakteristike.

U ovom broju predstavljamo vam po jedan recept od svakog.

Crveni boršč

Crveni boršč je najpoznatija vrsta boršča, te se priprema od kupusa, krumpira, mrkve, luka, peršina, kopra i cikle. U pravilu se crveni boršč kuha u temeljcu od mesa s kostima, iako je povijesno to bila jednostavna seljačka hrana i meso se stavljalo samo za praznike, a radnim danima se tuklo ili pržilo salo s češnjakom i lukom.

Crveni boršč ima svoje regionalne varijacije: južni i zapadni recept.

Sastojci:

- 500 g svinjetine (može se zamijeniti piletinom ili govedinom)
- 2-3 krumpira
- 1 cikla
- 1 mrkva
- 1 luk

- 300 g kupusa
- 2 žlice pasirane rajčice
- 2 češnja češnjaka
- sol, papar, lovorov list, zelenje

Priprema:

Skuhajte meso, uklanjajući pjenu. Dodajte narezani krumpir. Dok se kuha naribajte ciklu, popržite ju s pasiranom rajčicom i dodajte u juhu. Dodajte sitno nasjeckanu mrkvu, luk i kupus. Začinite začinima, dodajte češnjak i pospite zelenjem prije posluživanja.

Crveni boršč (zapadni recept)

Sastojci:

- 300 g junetine
- 1 šalica kuhanog graha
- 1 cikla
- 3 krumpira
- 1 mrkva
- 1 luk
- 200 g kupusa
- 2 žlice octa
- 2 žlice pasirane rajčice
- sol, papar, lovorov list

Priprema:

Skuhajte junetinu i dodajte nasjeckani krumpir. Ciklu naribajte i pirjajte s octom. U juhu dodajte grah, kupus, mrkvu i luk. Začinite pasiranom rajčicom i začinima.

Klasični komplet sastojaka za boršč

Zeleni boršč

Zeleni boršč je vrsta boršča koji najčešće uključuje šćav (poznato i kao kiselica ili cecelj) i jaja. Poznata je i vrsta zelenog boršča sa špinatom umjesto šćava.

Zeleni boršč je tradicionalno proljetno jelo, posebno u korizmi, gdje su glavni sastojci mlada zelena koprija i drugo rano zelenje (medvjedi luk, listovi mladog luka, peršin, kopar, ponekad i salata), a jaje se dodaje nakon Uskrsa.

Sastojci:

- 300 g pilećeg filea
- 3-4 krumpira
- 2 mrkve
- 1 luk
- 200 g kiselice (ščava)
- 2 kuhana jaja
- 2 žlice kiselog vrhnja
- začinsko bilje, sol, papar

Priprema:

Skuhajte pileći file, dodajte nasjeckani krumpir. Pirjajte mrkvu i luk, dodajte u juhu. Izrežite kiselicu (ščav) i dodajte ju u boršč 5 minuta prije kraja. Prije posluživanja dodajte nasjeckana kuhana jaja i kiselo vrhnje.

Hladni boršč

Hladni boršč ili holodnyk ljetna je varijanta boršča koja osvježava u vruće ljetne dane. Ovo je vrsta boršča, hladnog, tekućeg jela od povrća kuhanog na juhi od cikla, krušnog kvasa (piće) i začinjena začinima.

U Ukrajini se hladni boršč pripremao isključivo ljeti. Mlada cikla iz vrta rezala se na slamke, začinjavala kvasom, sirutkom ili mlaćenicom, ili čak kiselim vrhnjem. Dodavalo se svježe zelenje od peršina, kopra, luka, češnjaka, a po mogućnosti i tvrdo kuhana jaja. Bio je to sirovi boršč, jer se kuhala samo

cikla. Posluživalo se ohlađeno, često s kuhanim krumpirom umjesto kruha. A način pripreme hladnog boršča ostao je gotovo nepromijenjen do danas.

Sastojci:

- 2 kuhane cikle
- 1 litra kefir
- 2 krastavca
- 2 kuhana jaja
- zeleni luk, kopar, sol, papar

Priprema:

Naribajte kuhanu ciklu, dodajte kefir i malo vode radi gustoće. Dodajte nasjeckane krastavce, zelenje i jaja. Začinite po želji i poslužite ohlađeno.

I za kraj, podsjetimo još jednom da je boršč više od jela. U mnogim ukrajinskim obiteljima to je simbol udobnosti i gostoprimstva. A božićni boršč s „ušima“ simbolizira zasebno duhovno jedinstvo, a njegova priprema često postaje zajednički događaj koji ujedinjuje obitelj.

Ne zaboravimo da kuhanjem boršča nastavljamo tradiciju koja se stvarala stoljećima, čuvajući okus koji nas podsjeća na rodni kraj i dom!

Pripremio: Davor Lagudza

ВЛАДИКА МИКОЛА БИЧОК

*Єпископ Єпархії Святих верховних апостолів Петра і Павла із осідком
у м. Мельбурн (Австралія)*

Дитинство і родина

Майбутній єпископ Миколай Бичок народився 13 лютого 1980 року у м. Тернопіль, в родині Петра і Ганни. Має молодшого брата Павла.

«Моя родина походить з Тернопільщини», – розповідає сам владика Микола Бичок про свої корені. «Батьки моєї матері походили з Надсяння, були лемками, та проживали в селі Суковате неподалік Сяноку (сьогодні – територія Польщі). Під впливом різних історичних подій вони були переселені в Україну. Пригадую собі одну цікаву історію, яку мені розповідала мама, про свого дідуся, відповідно мого прадіда. Він був дяком у цьому селі, та коли розпочалася війна у 1914 році, його та місцевого священника забрали у військо. Священник став військовим капеланом. Мій прадід загинув на війні у 1918 році під Києвом, – на жаль, місце його поховання невідоме. Можливо, молитва прадіда принесла

свої плоди, що я отримав покликання до монашого та священничого стану. Хто зна?»

Також із особливою радістю архиєрей ділиться розповіддю про власну сім'ю: «Я народився та виростав в Тернополі. Мій батько працював майстром з будівництва доріг, а мама була завідувачкою гуртожитку для працівників місцевої фабрики. Саме батьки були моїми першими вчителями віри та молитви. Я маю молодшого брата Павла. Він одружений – дружина Оксана і синочок Миколай. Вони проживають у місті Тернополі».

Відтак вже з раннього дитинства малий Микола за допомогою своїх батьків та їхнього виховання розпочав знайомство із Церквою: «Оскільки греко-католицькі церкви були закриті, то за часів Радянського союзу, мої батьки ходили на богослужіння до православної церкви. Це була церква Різдва Христового у Тернополі. До 1946 року храм належав греко-католицькій громаді. Натомість, після псевдособору його передали православним. Пригадую, коли я вперше прийшов до церкви. Це був 1985 рік, мені було всього 5 років, і я до кінця не розумів, що ми робимо. Однак приклад моїх батьків став потягачим для мене. І ці перші миті, проведені у храмі, закарбувалися мені на ціле життя».

Освіта

У 1987–1997 роках навчався в середній школі № 14 м. Тернополя, а після її закінчення довелося зробити важливе рішення в житті.

Вже навчаючись у школі, молодий Микола не уявляв свого життя без церковної спільноти. Велика заслуга у цьому належить його побожним батькам. «Основні засади віри в Бога та любові до церкви вклали мої батьки», – продовжує розповідь про власне життя архиєрей. «При кінці 1980-х років ми вже ходили до греко-католицького храму Непорочного Зачаття (сьогодні – Катедральний собор Тернопільсько-Зборівської архієпархії УГКЦ). Саме там я пройшов свою першу катехизацію. Моею катехиткою тоді була с. Марія, яка належала до Згромадження сестер Служебниць. Після офіційного виходу з підпілля, ми з батьками почали ходити до каплиці, а згодом до новозбудованої церкви Успіння Пресвятої Богородиці, яку обслуговували Отці Редemptористи. Якщо сказати, що я ходив до храму з

великою радістю — то це буде неправда. Кожної неділі мої батьки будили мене з братом, щоб ми вставали і йшли на Службу Божу. Ми слухались своїх батьків, але робили це з примусу. Та одного дня, коли ми прийшли до церкви, це був Йордан, до мене підійшла с. Маркія (також сестра Службениця) і сказала: „Ходи, будеш прислужувати, бо нікого нема“. І після цього моє життя змінилося цілковито: я почав ходити до церкви кожної неділі вже сам, „без примусу“, а згодом ходив кожного дня. Саме ці сестри-монахині допомогли мені поставити міцний фундамент віри. Пригадую, як не раз мої однокласники насміхалися з мене, що я ходжу до церкви. Це були нелегкі часи для мене, як підлітка, коли практично всі сміються з тебе, а ти залишаєшся один. І то були перші мої випробовування у вірі». Таким чином, своє покликання іти за Христом відкрив у віці 15-ти років, коли ходив до 9-го класу. Розпізнати своє покликання йому допомогли Отці Редemptористи, оскільки саме до їхньої парафії він постійно ходив на богослужіння. Згодом почав прислужувати, їздити із отцями на місії, реколекції до інших монастирів. Але найбільше вплинув на нього приклад їхнього життя і велика горливість в проповіданні Слова Божого. Першим вчителем був о. Михайло Шевчишин, великий проповідник і місіонер. Другим його вчителем був о. Володимир Вонс, завдяки якому він утвердився в тому, що Бог кличе його саме до цього Згромадження. «Більше пізнання монашого життя я отримав через спілкування з редemptористами, а саме з о. Михайлом Шевчишином і о. Володимиром Вонсом. Їхнє віддане служіння Богу та людям, викликали подив та захоплення, що в подальшому переросло в палке бажання бути одним із них. Через розповіді о. Михайла, я дізнавався про велетнів нашої церкви, служіння наших отців та братів у підпільній церкві, їхню витривалість та мужність в непростих обставинах того часу. Натомість, о. Володимир був представником молодшого покоління редemptористів, і для мене як молодого хлопця, він був живим прикладом, що своє молоде життя можна посвятити цілковито Богу. По сьогоднішній день вони є моїми наставниками та добрими порадиниками, і я вірю, що вони будуть молитися за моє єпископське служіння у Христовій Церкві», — ділиться своїми спогадами про зародження покликання до богосвяченого життя владика Миколай.

У липні 1997 року, на свято Верховних апостолів Петра і Павла, вступив до Згромадження Найсвятішого Ізбавителя. Перші обіти склав 19 серпня 1998 року в с. Кохавино (Львівська область). У 1998–2001 роках навчався в

Львові у Вищому Духовному Інституті ім. бл. Миколая Чарнецького. Впродовж 2001–2005 років навчався у семінарії оо. Редemptористів у Тухові (Польща). Захистив магістерську працю на тему: «Праця з молоддю в групах у греко-католицьких парафіях на Україні». Для владики це був доволі цікавий та пізнавальний досвід: «З 2001 по 2005 роки продовжив теологічні студії в семінарії редemptористів у м. Тухові (Польща). Для мене це був великий досвід монашого, та в подальшому, священничого служіння. Перевагою цієї семінарії було те, що 90 % викладачів були нашими співбратами. Ми мали можливість збагатитися свідченням наших отців, які були на місіях в різних куточках світу. Їхні виклади та розповіді були не тільки теорією, а практичним досвідом місійного життя. Також з нами навчалися співбрати з Словаччини, Чехії, Білорусії та Росії. Ця різноманітність культур об'єднувала нас в одну мету: нести велике Відкуплення у Христі. З перспективи часу я зрозумів, де б ти не був, в якій країні світу – ти всюди є свій». 17 серпня 2003 року склав довічні обіти.

Священниче служіння

12 липня 2004 року преосвященний владика Михайло Гринчишин, ЧНІ, уділив йому дияконські свячення в церкві свщмч. Йосафата у м. Львові.

Березень–Квітень 2005 року – дияконська практика на місійній станиці оо. Редemptористів у м. Бердянську (Запорізька обл.).

Священничі свячення монах Микола Бичок отримав з рук преосвященного владика Ігоря Возьняка, ЧНІ, тодішнього єпарха Львівського, 3 травня 2005 року у м. Львові.

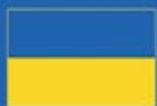
На українській землі

3 10 березня 2007 року призначений душпастирем молоді на парафії Матері Божої Неустанної Помочі в м. Івано-Франківську.

3 1 листопада 2008 року до 1 серпня 2010 року виконував служіння ігумена монастиря св. Йосифа та настоятеля храму Матері Божої Неустанної Помочі в м. Івано-Франківську. Опісля був призначений економом у Львівській Провінції Редemptористів у Львові, де служив до 30 грудня 2014 року. Також в цей час був провінційним дорадником Львівської Провінції Згромадження Найсвятішого Ізбавителя.

3 1 січня до 26 квітня 2015 року допомагав у монастирях в Львові та Івано-Франківську.

СИНОД ЄПІСКОПІВ
Української Греко-католицької Церкви

OLUJA ZA UKRAJINU

MIR KROZ SNAGU!

Hvala svima koji podržavaju Ukrajinu! Vi možete doprinijeti svojim prilogom povratku mira u Ukrajinu i biti sigurni kako će stići i doći tamo gdje treba.

Ukrajinska Zajednica Grada Zagreba

Žiro račun u Raiffeisen banci: 2484008-1135244382

IBAN: HR2324840081135244382

Sa naznakom: Oluja za Ukrajinu

